

Türkiye'de Yaşayan Suriyeli ve Kürt Azınlık Gruplara Yönelik Tehdit Algılarına ve Tutumlara İlişkin Nitel Bir Araştırma

Fatih Özdemir¹, Zeynep Ceren Duruk², Seda Yardım³, Esra Çakır⁴, Ahmet Ömer Buğur⁵, Ayşe Büşra İplikçi⁶

Özdemir, F., Duruk, Z. C., Yardım, S., Çakır, E., Buğur, A. Ö. ve İplikçi, A. B. (2023). Türkiye'de yaşayan Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tehdit algılarına ve tutumlara ilişkin nitel bir araştırma. *Nesne*, 11(28), 218-241. DOI: 10.7816/nesne-11-28-04

Anahtar kelimeler
Suriyeli azınlık grup, Kürt azınlık grup, algılanan tehdit, tutum, nitel yöntem

Keywords
Syrian minority group, Kurdish minority group, perceived threat, attitude, qualitative method

Öz

İki çalışmalı bu araştırmada etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tehdit algıları ve olumlu ve olumsuz tutumları nitel yöntemle incelenmiştir. Yaşları 18-50 arasında değişen ($Ort_{yaş} = 22.53$, $S = 4.19$) 360 üniversite öğrencisinin katıldığı Çalışma 1'de katılımcılara, Türkiye'de yaşayan Suriyeli azınlık grubun ülke için nasıl bir tehdit oluşturabileceğini düşünüyorsunuz şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiş ve katılımcı yanıtları 7 kategoride ve bu kategorilerin altında yer alan 27 temada gruplanmıştır. Yaşları 18-47 arasında değişen ($Ort_{yaş} = 22.50$, $S = 3.39$) 406 üniversite öğrencisinin katıldığı Çalışma 2'de ise katılımcılara, Türkiye'de yaşayan Suriyeli azınlık grup ve Türkiye'de yaşayan Kürt azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz şeklinde açık uçlu iki soru sorulmuş ve yanıtlar 10 kategoride ve bu kategorilerin altında yer alan 39 temada gruplanmıştır. Kürt gruba kıyasla Suriyeli grubun daha ciddi bir tehdit olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ayrıca, Suriyeli gruba kıyasla Kürt gruba yönelik olumlu tutumlar daha sık ifade edilmiştir. Türkiye'de yaşayan en geniş iki azınlık gruba yönelik görüşleri karşılaştırmalı şekilde inceleyen bu çalışmada saptanan kategoriler ve temalar ülkede azınlık-çoğunluk gruplar arası ilişkilere odaklanan araştırmacılara kaynak sağlayacak ve azınlık grupların topluma uyum sürecini kolaylaştıracak politikaları geliştirme sürecinde yetkili taraflar için faydalı olacaktır.

A Qualitative Study on Threat Perceptions and Attitudes towards Syrian and Kurdish Minority Groups Living in Turkey

Abstract

In this research consisting of two studies, the threat perceptions and positive and negative attitudes of Turkish citizens who define their ethnic identity as Turkish towards Syrian and Kurdish minority groups living in Turkey were examined with a qualitative method. In Study 1, in which 360 university students between the ages of 18-50 ($M_{age} = 22.53$; $SD = 4.19$) participated, an open-ended question was asked to the participants as to what kind of a threat you think the Syrian minority group living in Turkey could pose to the country and the participants' responses were grouped under 7 categories and 27 themes. In Study 2, in which 406 university students aged between 18-47 ($M_{age} = 22.50$; $SD = 3.39$) participated, the participants were asked two open-ended questions about what they think about the Syrian minority group living in Turkey and the Kurdish minority group living in Turkey, and the answers were grouped under 10 categories and 39 themes. Compared to the Kurdish group, the Syrian group is seen as a more serious threat. In addition, positive attitudes towards the Kurdish group were expressed more frequently compared to the Syrian group. The categories and themes identified in this study, which comparatively examines the views of the two largest minority groups living in Turkey, will provide resources for researchers focusing on minority-majority relations in the country and will be useful for the authorized parties in the process of developing policies that will facilitate the integration of minority groups into society.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 24 Ocak 2023

Düzeltilme tarihi: 18 Mart 2023

Kabul tarihi: 26 Mayıs 2023

DOI: 10.7816/nesne-11-28-04

¹ Doç. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, psyfatihozdemir(at)gmail.com, ORCID: 0000-0003-1013-5366

² Psk. TED Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, cerenduruk99(at)gmail.com, ORCID: 0000-0003-3862-935X

³ Psk. Başkent Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, sedaayardimm(at)gmail.com, ORCID: 0000-0002-5424-1200

⁴ Psk. Bursa Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, eskr99(at)gmail.com, ORCID: 0000-0001-8266-7295

⁵ Psk. GSB Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezi, omer.bugur(at)gmail.com, ORCID: 0000-0002-3013-0530

⁶ Dr. Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, busraiplicki(at)akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6632-4647

Bir grubun azınlık grup olarak isimlendirilmesinde buldukları bölgede sayıca az olmalarının yanı sıra, o bölgenin genel kural ve normlarından ne ölçüde farklılaştıkları dikkate alınmaktadır (Moscovici, 1994). Normatif olarak farklılaşan bir dış grubu temsil eden azınlıklar sıklıkla ön yargı gibi olumsuz tutumlarla karşılaşmakta ve bu tutumlar, azınlık grup sebebiyle toplum tarafından algılanan bir tehdidin varlığıyla açıklanmaktadır (Stephan ve Stephan, 2000). Bu bağlamda, azınlık gruplara yönelik tutumları algılanan tehdit değişkeniyle birlikte değerlendirmek ve farklı tehdit türlerinin tutumlarla ne şekilde ilişkilendiğini incelemek gruplar arası ilişkileri anlamlandırma sürecinde fayda sağlayacaktır. Toplum tarafından azınlık gruba atfedilen özelliklere bağlı olarak algılanan tehdit türünün farklılaşabileceği düşünüldüğünde ise farklı nitelikteki azınlık grupların toplumla olan ilişkilerini birbiriyle kıyaslamak daha geçerli bulgular sunacaktır. Bu sebepler doğrultusunda, mevcut çalışma Türk bireylerin Türkiye'de yaşayan en geniş iki azınlık grup olan Suriyeli ve Kürt gruplara yönelik tutumlarını ve bu tutumlarla ilişkilendirilen tehdit algılarını nitel araştırma yöntemiyle incelemeyi hedeflemektedir.

Gruplar Arası Süreçler

Bireyler dünyayı anlamlandırırken zihinlerinde var olan kategoriler yardımıyla aidiyet hissettikleri iç grubu ve kendilerinden farklı olarak nitelendirdikleri dış grupları oluşturmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014). Bu gruplandırma işlemi bireye sosyal dünyaya dair belirli bilgiler sağlasa da, ön yargıların oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Bir diğer ifadeyle birey, zihninde oluşturduğu izlenimler doğrultusunda sosyal çevreyi yorumlamakta ve düşüncelerine yön vermektedir (Göregenli, 2012). Ancak bu şekilde genel bir kategorilendirme yapmak dış grup üyeleri arasındaki benzerlikleri ve iç grup ve dış gruplar arası farklılıkları abartma eğilimini beraberinde getirmektedir (Tajfel ve Turner, 1979).

Tajfel ve arkadaşları (1971) sosyal kategorizasyonun ve iç grup ve dış grup şeklindeki farklılaşmanın iç grup yanlılığı ve dış grup düşmanlığı temelli eğilimleri güçlendirdiğini belirtmektedir. İç grup yanlılığı kişilerin içerisinde bulunduğu grubu ve bu gruba mensup kişileri daha olumlu algılama eğilimidir (Tajfel, 1982). Dış grup düşmanlığı ise, dış gruba ve o grubun üyelerine yönelik olumsuz ön yargılı tutumlara sebep olmaktadır (Tajfel ve Turner, 1979). Olumsuz ön yargılar (Devine, 1989; Stephan ve ark., 2005) ve önyargılarla ilişkili dış gruplar sebebiyle oluşan tehdit algısı (Stephan ve Stephan, 2000) ileride gerçekleşecek gruplar arası sosyal temasın kötü bir şekilde sonuçlanacağına ilişkin endişeyi artırmakta ve dış gruplarla temasta bulunma isteğini azaltmaktadır (Stephan ve Stephan, 1996).

Bilişsel süreçlere ek olarak, gruplar arası ilişkileri belirleyen bir diğer değişken gruplar arası duygulanımdır (Esses ve ark., 1993) Duygular hayranlık duyma, rahatsızlık hissetme, endişe ve korku gibi olumlu ya da olumsuz duygulanım şeklinde açığa çıkmaktadır (Dijker, 1987; Esses ve Davidio, 2002). Stangor ve arkadaşları (1991) olumlu ve olumsuz duygulanımın sosyal gruplara yönelik tutumları ve sosyal temasta bulunma eğilimini yordamada etkili olduğunu saptamıştır. Nitekim, olumsuz duyguların varlığı kadar, olumlu duyguların yokluğu da gruplar arası süreçleri şekillendirmektedir (Stangor ve ark., 1991). Bir dış grup sebebiyle algılanan tehdit o gruba yönelik pek çok olumsuz duyguyu ortaya çıkarabilmektedir. Bu duygular algılanan tehdidin nasıl nitelendirildiğine bağlı olarak çeşitlilik kazanmakta ve ön yargının yanı sıra nefret, tiksinti ve korku gibi formlarda kendini gösterebilmektedir (Cottrell ve Neuberg, 2005). Olumsuz duygular dış gruba ayrımcı davranışlar sergilemek gibi olumsuz davranışsal tepkileri tetiklemektedir (Stephan ve ark., 2009). Dolayısıyla gruplar arası tutumları ya da ilişkileri incelerken algılanan tehdit kavramını ve bu algıyla birlikte şekillenen bilişsel süreçleri ve duyguları dikkate almak gerekmektedir (Esses ve ark., 1993).

Gruplar Arası Tehdit Türleri

Bütünleşik Tehdit Teorisi (Stephan ve Stephan, 2000) azınlık gruplara yönelik ön yargıyı gerçekçi ve sembolik tehdit kavramlarıyla açıklamaktadır. Bu yaklaşıma göre gerçekçi tehdit bireylerin iş kaybı ve artan kaynak ihtiyacı gibi ekonomik bedelleri, hastalıkların çoğalmasını ve sağlık, barınma ve eğitim gibi alanlarda imkânların kısıtlanmasını azınlık grubun varlığına atfetmesiyle açıklanır. Sembolik tehdit ise azınlık grup sebebiyle dini, sosyo-kültürel ve ahlaki değerlerde yaşanabilecek ayrışmayı içermektedir (Stephan ve ark., 2009).

Özellikle mültecilik ve sığınmacılık bağlamında gerçekleştirilen alanyazın çalışmalarda, Bütünleşik Tehdit Teorisi tarafından öne sürülen tehdit türlerine ek olarak, farklı tehdit türleri belirtilmektedir. Doosje ve arkadaşları (2009) terör saldırısı kurbanı olmanın olası risk ve tehlikelerini terör tehdidi olarak tanımlamış ve algılanan terör tehdidinin dış gruba yönelik ayrımcı davranışlar sergilemekle ilişkili olduğunu saptamıştır. Diğer bir çalışmada Cottrell ve Neuberg (2005) hissedilen tehdit türünün farklı gruplar için değişebileceğini belirtmiş ve bu doğrultuda gerçekçi ve sembolik tehdit türlerinden farklı olarak güvenlik, sağlık, kişisel hak ve özgürlük temalı tehdit türleri tanımlamıştır. Benzer bir şekilde gruplar arası tehdidi göç bağlamında inceleyen bir çalışmada araştırmacılar mülteci, sığınmacı ve göçmen şeklinde üç farklı göç grubuna yönelik hissedilen tehdidin farklı olabileceğini bulgulamıştır (Abeywickrama ve ark., 2018). Fakat bu çalışmaların büyük bir çoğunluğunda karşılaştırma grubuna yer verilmemektedir. Mültecilik veya sığınmacılık gibi kitleler halinde yaşanan insan hareketliliğinin, yerel toplumlarda nasıl bir endişe veya tehdit uyandırdığını daha iyi anlamak için göçmen gruplara ek olarak, yerel (yerleşik) azınlık gruplara yönelik tehdit algıları çalışmalara dâhil edilmeli ve bu algılar karşılaştırmalı şekilde birlikte incelenmelidir. Bu yaklaşım, gruplarca paylaşılan ulusal ya da vatandaşlık kimliğinin tehdit algıları üzerindeki rolünü değerlendirebilme imkânı sağlamaktadır. Ek olarak, gruplar arası tehdit algısının incelenmesi hem göç gibi sebeplerle topluma sonradan dâhil olmuş azınlık grupların hem yerel (yerleşik) azınlık grupların topluma uyum sürecinde karşılaşılabilecekleri farklı sorunları belirlemek ve bu grupların topluma uyumunu kolaylaştırmak için önemlidir. Çok kültürlü ve farklı gruplarca göç alan bir ülke olan Türkiye'de bu tür bir yaklaşımla gerçekleştirilmiş çalışmalara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçlar sebebiyle, makale kapsamında Suriyeli ve Kürt azınlıklar olmak üzere Türkiye'de yaşayan iki farklı azınlık gruba odaklanılmaktadır.

Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Azınlık Grup

Suriye Arap Cumhuriyeti'nde 2011 yılında başlayan hareketlilik bölgenin sivil insanlar için güvensiz ve istikrarsız bir hale gelmesine neden olmuştur. Bunu takip eden yıllarda milyonlarca Suriyeli, başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere göç etmeye başlamıştır (UNHCR, 2021). T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre 2021 yılı itibarıyla onuncu yılını tamamlayan Suriye İç Savaşı'nın ardından Türkiye'de bulunan toplam Suriyeli nüfus 3 milyon 705 bin 109 kişiye ulaşmıştır. Türkiye'de bulunan Suriyeli azınlık grubun eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarındaki hak ve yükümlülükleri Geçici Koruma Kanunu ile belirlenmiş olup, geçici koruma statüsünde Türkiye'deki yaşamlarına devam etmektedirler.

Türkiye tarafından korunma altına alınan Suriyeli azınlık grubun yerel halk tarafından nasıl algılandığını inceleyen farklı çalışmalar alanyazında mevcuttur. Örneğin Suriyeli azınlık grubun ülkede bulunma sürelerinin uzamasının sağlık, eğitim, güvenlik, istihdam ve topluma uyum gibi alanlarda iç politikaları etkilediği bilinmektedir (Akgül ve ark., 2015). Suriyeli azınlık gruba sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan yardımların ve sağlık hizmetlerinin yararı olsa da, bu tür kaynak aktarımları Suriyeli gruba

yönelik yerel halk tarafından sergilenen saldırgan, ırkçı ve ayrımcı davranışları beraberinde getirmektedir (Koser-Akcapar ve Simsek, 2018). Ön yargı ve ayrımcılığa neden olan bir diğer faktör ise Suriyeli grubun Türkiye'nin sahip olduğu sosyal yapıya ve kültürel değerlere yönelik bir tehdit unsuru olarak görülmesidir (Karaoğlu, 2015). Nitekim Suriyeli azınlık grubun gelişimi birlikte toplumda geniş çaplı demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik değişiklikler yaşanmıştır. Karataş (2015) Suriyeli azınlık grubun işsizliğe neden olduğu, ülkede kiraları artırdığı ve barınma sorununa yol açtığı şeklinde basında yer alan haberlerin, toplumda bu gruba yönelik nefret duygusunun oluşmasına sebep olduğunu ve nefret içerikli söylemin sosyal medya mesajlarıyla pekiştiğini saptamıştır. Suriyeli azınlık grup dilencilik yaparak kolay para kazanma, tembel olma, savaştan kaçmalarına rağmen rahatlarına düşkün olma ve Türkiye'ye uyum sağlamama yönleriyle yerel halk tarafından sıklıkla eleştirilmekte (Şahin ve Eşici, 2020) ve var olan dil ve kültür farklılıkları sebebiyle, birlikte yaşamının zorluğuna vurgu yapılmaktadır (Şahin ve Eşici, 2020). Çevrimiçi bir platform olan Ekşi Sözlük'te Suriyeli gruba yönelik sosyal temsillere odaklanan çalışmalarda Suriyeli azınlık grubun ülke ekonomisine yük olduğu, ülke için bir güvenlik sorunu oluşturduğu, kültürel farklar sebebiyle toplumsal uyumu tehdit ettiği, ülkede bulaşıcı hastalıkları artırdığı, cahil, kaba ve tacizci olduğu ve dilencilik yaparak emek sarf etmeden gelir elde ettiği şeklinde atıflar sıklıkla bulgulanmaktadır (örn., Çakın, 2020; Özdemir ve Öner-Özkan, 2016). Ayrıca Erdoğan (2014) kamu hizmetlerinde Suriyeli azınlık gruba öncelik verildiği ve kontrolsüzce artan nüfusları sebebiyle devlet tarafından sunulan hizmetlerden yerel halkın yeterince faydalanamadığı yönündeki görüşlerin yerel halk tarafından belirtilme sıklığının arttığını bulgulanmıştır.

Türkiye'deki Yaşayan Kürt Azınlık Grup

Türkiye nüfusunun yaklaşık %20'sini oluşturan ve ülkedeki en geniş azınlık grup olan Kürt azınlık grubu eğitim, sosyal güvenlik ve gelir düzeyi gibi pek çok bağlamda yaşadıkları yoksunluk durumunu sıklıkla ifade etmektedir (KONDA, 2011). Kürt azınlık grup üyeleri çoğunlukla Müslüman olmalarına rağmen, kimliğin ve dilin reddi gibi asimile edici baskılara tarihsel süreçte maruz kalmışlardır (Yegen, 2009). Kürt azınlık grubunun maruz kaldığı bu baskılar ve kimliklerini rahat şekilde ifade edememiş olmaları Kürt milliyetçiliğini artırmış ve bağımsızlık için ayrılma çağrısının 1980'li yıllarda güçlenmesine sebep olmuştur (Barkey ve Fuller, 1997). Bu çağrının bir çıktısı olan ve terör örgütü olarak kabul edilen Kürdistan İşçi Partisi (PKK) zamanla Kürtlerin geneliyle daha sık eşleştirilmiş ve Kürt grubu bölücülükle ve olumsuz ön yargılarla anılmaya başlamıştır (Saraçoğlu, 2009). Oluşan ön yargılar Sezgin ve Wall'ın (2005) çalışmasına göre medyada yer alan olumsuz haberler aracılığıyla yeniden üretilmekte ve Türk toplumunun geneli tarafından kabul görmeye devam etmektedir.

Kürt-Türk ilişkilerinde beliren olumsuzluklar Kürt sorunu şeklinde isimlendirilse de, Kürt ve Türk grupların bu ilişkilere bakış açıları sıklıkla farklılık göstermektedir. Kürt gruba göre Kürt sorunu Kürt nüfusun yoğunlaştığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ekonomik olarak geri kalmışlığını, devletin Kürt vatandaşlara yönelik uyguladığı baskıcı politikaları ve Kürt kimliğinin kabul edilmeme durumunu ifade etmektedir (KONDA, 2011). Uluğ ve arkadaşları (2017) politik olarak iki farklı kutbu temsil eden Diyarbakır ve Mersin'de yaşayan Kürt ve Türk grupların görüşlerini incelemiştir. Bu incelemede Türk grubun Kürt sorununu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin ekonomik geri kalmışlığı şeklinde tanımladığı, ancak bu tanımlı terörizm ve PKK sorunuyla ilişkilendirdiği saptanmıştır. Sorunlu ilişkilerin Türk grubu tarafından Kürt sorunu olarak tanımlanması, Türk vatandaşların değil, Kürt vatandaşların etnik milliyetçilik yaptığı ve kendilerini toplumdan ayırdıkları şeklindeki söylemlere eşlik etmiştir (Uluğ ve ark., 2017). Dixon ve Ergin (2010) iki grup arasındaki mevcut gerilimin kaynağını milliyetçi, laik ve küreselleşme temelli değerlere dayandırmış ve bu değerlerin Kürt azınlık grubu karşıtı inançları yordadığını saptamıştır. Kürt azınlık grubun eğitimsiz olmakla suçlanması ve Batı tarafından kınanan namus cinayetleriyle ilişkilendirilmesi toplumda Kürt

azınlık grubu karşıtı inançları beslemekte (Dixon ve Ergin, 2010) ve olumsuz etiketlemeleri artırmaktadır (Bora, 2006; Çelik, 2010). Benzer doğrultuda pek çok araştırmacı (örn., Çoymak, 2018; Özdemir ve Özkan, 2020) günümüzde Kürt-Türk ilişkilerinde yaşanan gerilimin sebebini özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında ulusal kimliği inşa etme sürecinde baskın olan Türk milliyetçiliğine dayalı uygulamalarla açıklamaktadır.

Kürt grubu, Türkiye sınırları içerisinde yaşayan diğer yerel (yerleşik) etnik gruplara kıyasla bireysel ve kolektif düzeylerde maruz kalınan ayrımcılığı en fazla belirten azınlık gruptur (Bozoğlan, 2019; Duman, 2013). Kürt azınlık grubu kendi kültürel değerlerini yaşayamadıklarını, kıyafet ve dil gibi kültürel farklılıklar sebebiyle toplum tarafından hoş karşılanmadıklarını ve ayrımcılığa uğradıklarını sıklıkla ifade etmektedir (Alacahan ve Duman, 2011). Ek olarak, Kürt azınlık grup kamusal alanda Türk kimliğine kıyasla Kürt kimliğinin daha değersiz görüldüğüne inanmaktadır. Dixon ve Ergin (2010) yerel halkın Kürt azınlık gruba yönelik yüksek düzeyde antipati duyduğunu saptamıştır. Ayrıca Kürt azınlık grubun PKK'yla ilişkilendirildiği ve bölücü ve makul olmayan taleplerde bulunduğu şeklinde söylemler basında yer alan haberlerde sıklıkla göze çarpmaktadır (Sezgin ve Wall, 2005). Çakın (2020) Türk halkının söylemlerini incelediği bir çalışmada, Kürt azınlık grubun elektrik ve su gibi devlet hizmetlerinden kaçak yollarla faydalandığı, PKK'yla bağlı olduğu, mağdur rolü yaptığı, cahil ve kaba olduğu, kültürlerinin ve yaşayış tarzlarının problemleri olduğu ve başlık parası ve kuma gibi uygulamaları devam ettirdiği şeklinde ifadeler saptamıştır. Kürt sorunu sıklıkla ekonomik ya da güvenlik sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir ancak kimikleşme süreçlerinin etkisi de dikkate alınmalıdır.

Mevcut Çalışma

Ulusal kimliği (vatandaşlık kimliğini) paylaşmayan ve topluma sonradan dâhil olmuş misafir azınlıklar (örn. mülteciler, sığınmacılar, göçmenler) ile ulusal kimliği paylaşan ve uzun yıllardır toplumun genel sosyo-kültürel yapısının parçası olan yerel (yerleşik) azınlıklara yönelik tehdit algıları yerel halk nezdinde farklılaşabilmektedir. Türkiye'nin coğrafi konumu ve çok kültürlü yapısı ise gruplar arası ilişkilerde gözlenen bu farklılıkları incelemek için araştırmacılara zengin bir çalışma sahası sunmaktadır. Bu doğrultuda mevcut çalışma, etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan en geniş ve farklı statülere sahip iki azınlık grup olan Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tehdit algılarını ve tutumlarını nitel araştırma yöntemiyle incelemektedir. Bu çalışmada Suriyeli grup Türkiye sınırları içerisinde sayıca az olmaları ve ülkenin genel kural ve normlarından farklılaşmaları sebepleriyle mülteci grup kavramı yerine azınlık grup kavramıyla tanımlanmaktadır. Ek olarak Suriyeli grup bazı araştırmalarda (örn., Akar ve Erdoğan, 2019) misafir azınlık grup ismiyle tanımlanmakta ve Suriye İç Savaşı sona erdiğinde Suriye'ye geri dönmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda, Suriyeli grubu Türkiye'de yaşayan misafir azınlık grup statüsünde değerlendirmek doğru olacaktır. Kürt grup ise Türkiye sınırları içerisinde sayıca az olmaları, ülkenin genel kural ve normlarından farklılaşmaları, Türk vatandaşlarıyla aynı ulusal kimliği paylaşmaları ve uzun yıllardır ülkenin bir parçası olmaları gibi sebeplerle yerel (yerleşik) azınlık grup olarak çalışmada yer almaktadır.

Mevcut araştırma, örneklemi birbirinden farklı katılımcılardan oluşan iki çalışmayı içermektedir. İlk çalışma, Bütünleşik Tehdit Teorisi tarafından öne sürülen gerçekçi ve sembolik tehdit algılarının misafir azınlık statüsünde bulunan bir grup için ne derece kapsayıcı olduğunu test etmek amacıyla, etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli azınlık gruba yönelik tehdit algılarına odaklanmaktadır. İkinci çalışmada ise Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tutumlar birlikte incelenmiş ve etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının farklı statülere sahip bu gruplarla olan ilişkilerinin ne şekilde farklılaştığı değerlendirilmiştir.

Çalışma 1

Yöntem

Örneklem

Araştırmaya 257'si kadın (%71.39), 103'ü erkek (%28.61) ve etnik kimliğini Türk olarak tanımlayan 360 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaşı 18 ve 50 arasında değişirken, yaş ortalaması 22.53 yıldır ($S = 4.19$). Örneklemde algılanan sosyo-ekonomik statü ortalaması "1: en alt statü" ve "7: en üst statü" arasında değişen 7li Likert tipi ölçümde 4.34 ($S = .97$) olarak saptanırken, politik görüş ortalaması "1: radikal sol" ve "7: radikal sağ" arasında değişen ölçümde 3.28 ($S = 1.14$) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, etnik kimlik, algılanan sosyo-ekonomik statü ve politik görüş ile ilgili sorular içeren demografik bilgi formuna ek olarak katılımcılara, "Türkiye'de yaşayan Suriyeli azınlık grubun ülke için nasıl bir tehdit oluşturabileceğini nedenleriyle birlikte açıklayınız" şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiştir.

İşlem

Etik protokolü Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanan bu çalışma, *QUALTRICS* yazılımı kullanılarak çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Bilgilendirme formuyla araştırmanın amacı katılımcılara açıklanmış ve gönüllü katılımın önemi vurgulanmıştır. Veri toplama sürecinin sonunda ise, katılımcıların araştırmaya yönelik sorularını/önerilerini iletebilmeleri amacıyla, araştırmacıların iletişim bilgileri katılımcılarla paylaşılmıştır. Ölçüm envanterinin tamamlanma süresi ortalama 17 dakikadır ve çalışmaya sağladıkları katkıdan ötürü katılımcılara araştırma duyurusunun paylaşıldığı ders kapsamında final sınavında kullanabilecekleri ekstra puan verilmiştir.

Katılımcıların açık uçlu soruda belirttikleri yanıtları kategorilerle ve bu kategorilerin altında yer alan temalarla gruplandırılarak bir araya getirmek ve bu yöntemle, ifadelerdeki anlamsal örüntüyü saptamak amacıyla açık kodlama tekniği (Joffe ve Yardley, 2004) kullanılmış ve yanıtlar niteliksel içerik analiziyle test edilmiştir. Saptanan kategorilerin ve temaların geçerlik ve güvenilirliğini desteklemek amacıyla, veri analiz süreci iki bağımsız kodlayıcı ve kodlayıcılar arası tutarlılığı test eden üçüncü bir araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Bu amaçlar doğrultusunda ilk olarak, tüm katılımcıların yanıtları iki bağımsız kodlayıcı tarafından değerlendirilmiş ve bu ifadelerin gruplandırılabilmesi olası temalar saptanmıştır. Bu saptamanın ardından, iki kodlayıcının ve çalışmada ismi bulunan diğer araştırmacıların katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiş, iki kodlayıcı tarafından saptanan temalar birbiriyle karşılaştırmalı şekilde incelenmiş ve çalışmada kullanılacak nihai temalara yönelik kararlara varılmıştır. Bu aşamanın ardından bağımsız iki kodlayıcı, katılımcı yanıtlarında bu temalara ne sıklıkla değinildiğini sıklık analiziyle değerlendirmiştir. Her bir tema için hesaplanan Kappa (κ) skorları kodlayıcılar arası tutarlılığın yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Landis ve Koch, 1977, $\kappa > .60$). Son aşamada ise, alanyazında yer alan benzer çalışmalar incelenmiş ve ortak içerikli temalar ilgili kategoriler altında bir araya getirilmiştir.

Bulgular

“Türkiye’de yaşayan Suriyeli azınlık grubun ülke için nasıl bir tehdit oluşturabileceğini nedenleriyle birlikte açıklayınız” şeklinde yöneltilen açık uçlu soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar 27 temada gruplanmıştır. Oluşturulan bu temalar içerik benzerlikleri sebebiyle sembolik tehdit, gerçekçi tehdit, güvenlik tehdidi, kohezyona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit, olumlu tutum ve diğer temalar şeklinde sıralanan 7 kategori altında yer almaktadır. Her bir kategorinin ve bu kategorilerin altında yer alan temaların frekans skorları, temaları temsil eden örnek ifadeler ve temalara ait Kappa (κ) skorları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Sembolik Tehdit. Katılımcı yanıtları incelendiğinde, 53 kişinin (%14.72) sembolik tehdit kategorisiyle ilişkili görüş bildirdiği saptanmıştır. Bu kategoriyi oluşturan ve kültüre yönelik tehdit şeklinde isimlendirilen temada, Türkiye’de yaşayan Suriyeli grubun kendi kültürel özelliklerini devam ettirmede ısrarcı olmaları ve aile yapısı ya da kadına atfedilen roller gibi pek çok bağlamda yerel halkın değerleriyle uyuşmayan kültürel değerleri kabul etmeleri sebebiyle toplumda kültür karmaşasına neden olduklarına ve ülkenin sosyo-kültürel bütünlüğüne zarar verdiklerine ilişkin görüşler yer almaktadır.

Gerçekçi Tehdit. Verilen yanıtlara göre, 204 kişi (%56.67) gerçekçi tehdit kategorisiyle ilişkili ifade bulunmuştur. Bu kategoride 96 kişi ekonomik tehdit, 40 kişi artan kaynak ihtiyacı, 22 kişi devlete yönelik olumsuz atıf, 18 kişi devlet sistemlerine yönelik tehdit, 11 kişi artan sağlık sorunları, 10 kişi yaşam standartlarının düşmesi ve 7 kişi kontrol edilememeye temalarıyla ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategori bağlamında katılımcılar Suriyeli grubun Türkiye ekonomisine zarar verdiğini sıklıkla ifade etmektedir. Bu ifadeler işgücü piyasasının ucuzlaması, işsizliğin artması ve alım gücünün düşmesi gibi bireysel ekonomik kaygıları içermekle birlikte, Suriyeli nüfusa ayrılacak kaynakların devlete yük olacağı ve devletin eğitim, sağlık ve adalet sistemlerinde aksaklıklar yaşanacağı şeklinde sistemsal endişeleri kapsamaktadır. Suriyeli grubun Türkiye’ye denetimsiz ve plansız kabulü sebebiyle yaşanacak sorunların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yaşam standardını düşüreceği ve bu durumun sorumlusunun yanlış kararlar alan devlet yöneticileri olduğu şeklindeki görüşler belirtilen diğer ifadelerdir.

Güvenlik Tehdidi. Verilen yanıtlara göre saptanan bir diğer kategori 91 kişinin (%25.28) ifadesini içeren güvenlik tehdididir. Bu kategori bağlamında 41 kişi suç tehdidi, 37 kişi güvenlik tehdidi ve 13 kişi dilencilik temalarıyla ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategori Suriyeli grubun yoğun olduğu bölgelerde dilencilik, hırsızlık, cinayet, gasp ve dolandırıcılık gibi illegal faaliyetlerin artış gösterdiğine yönelik ifadeleri kapsamakta ve terörizmle ilişkili tehdit algısını içermektedir. Suriyeli grubun yerel halkın bireysel ve toplumsal düzeylerde hissettiği güvene yönelik tehdit oluşturduğu şeklindeki ifadeler güvenlik tehdidi teması altında yer alırken, bu grubun suç eylemlerinde bulunmaları neticesinde kamu güvenliğine zarar verdikleri yönündeki görüşler suç tehdidi temasındadır. Dilencilik teması ise Suriyeli azınlık grubun dilenerek kolay yoldan para kazandığı ve ülkede dilenciliği artırdığı şeklindeki ifadeleri içermektedir.

Kohezyona (Toplumsal Uyuma) Yönelik Tehdit. Verilen yanıtlara göre, 165 kişi (%45.83) kohezyona yönelik tehdit kategorisiyle ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategoride 67 kişi toplumsal düzene tehdit, 40 kişi nüfus ile ilgili problemler, 35 kişi azınlık sorunu ve 23 kişi olumsuz mülteci davranışı temalarıyla ilişkili görüş ifade etmiştir. Bu kategori Suriyeli grubun toplumsal huzura ve refaha zarar verdiği, hızla artan sayıları sebebiyle ülkenin demografik yapısını olumsuz etkilediği ve toplumsal karışıklığa sebep olduğu şeklindeki ifadeleri kapsamaktadır. Ek olarak, Suriyeli azınlık grubun yerel halkı taciz/rahatsız etme ya da çevreyi kirletme gibi olumsuz davranışlar sergilediği belirtilmektedir.

Tablo 1. Suriyeli Azınlık Gruba Yönelik Tehdit Algıları

Kategori	Tema	Örnek İfade	κ
1. Sembolik tehdit ($f = 53$, %14.72)	- Kültüre yönelik tehdit ($f = 53$)	- Yetiştirilme stilleri ve yaşayışları genel itibarıyla uygun gelmiyor.	.85
2. Gerçekçi tehdit ($f = 204$, %56.67)	- Ekonomik tehdit ($f = 96$)	- Suriyelilerin gelmesiyle benim ülkemin insanları işsiz.	.91
	- Artan kaynak ihtiyacı ($f = 40$)	- Ülkeye yük oluyorlar.	.72
	- Devlete yönelik olumsuz atf ($f = 22$)	- Birçok şey yanlış yapıyor hükümet tarafından.	.92
	- Devlet sistemlerine yönelik tehdit ($f = 18$)	- Suriyelilerin eğitim, adalet sistemine, sosyal hizmetlere zarar vermesi.	.82
	- Artan sağlık sorunları ($f = 11$)	- Aşılammalarından dolayı salgın çıkma riski.	.91
	- Yaşam standartlarının düşmesi ($f = 10$)	- Yaşam standartımız onlar gelince düştü.	.85
	- Kontrol edilememe ($f = 7$)	- Şuursuzca alınıyorlar, takibi yapılmıyor.	.92
3. Güvenlik tehdidi ($f = 91$, %25.28)	- Suç tehdidi ($f = 41$)	- Onlar ülkeye girdiğinden beri onlar tarafından hırsızlık, adam öldürme ve cinayetler fazlaca arttı.	.83
	- Güvenlik tehdidi ($f = 37$)	- Ayrıca kendi ülkemde güvenli dolaşmak benim hakkım.	.76
	- Dilencilik ($f = 13$)	- Üstelik Türkiye'ye giren mültecilerin her yerde dilencilik yapması beni rahatsız ediyor.	.92
4. Koheziona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit ($f = 165$, %45.83)	- Toplumsal düzene tehdit ($f = 67$)	- Her konuda ülke refahını belirli ölçüde azaltacağını düşünüyorum.	.79
	- Nüfus ile ilgili problemler ($f = 40$)	- Sayıları çok fazla, nüfusu arttırıyorlar.	.80
	- Azınlık sorunu ($f = 35$)	- Azınlıklarla uzun süredir problem yaşamamıza rağmen ülkeye bir azınlık grup daha getiriyoruz.	.66
	- Olumsuz mülteci davranışı ($f = 23$)	- Bakışlarıyla taciz ediyorlar.	.64
5. Olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit ($f = 178$, %49.44)	- Pozitif ayrımcılık ($f = 71$)	- Bizden çok hakları var, önce kendi halkımızın ihtiyaçları karşılanmalı.	.88
	- Suriyeli grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi ($f = 40$)	- Suriyelilerdeki eğitimsizliğin ülkemize yansımından korkuyorum.	.88
	- Suriyeli grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi ($f = 31$)	- İktidar partisi bu kişileri vatandaş yaptırarak oyunu arttırmak istiyor”	.96
	- Olumsuz biliş temelli tehdit ($f = 24$)	- Kendi ülkelerini iç savaşta bırakıp kaçacak kadar sevmeyen ve değer vermeyen insanlar bu ülkeye ya da insanlarına da değer vermez.	.82
	- Etnik köken farklılığı ($f = 12$)	- Ülkeyi Araplaştırıyorlar.	.80
6. Olumlu tutum ($f = 44$, %12.22)	- Devletin yetersiz politikaları ($f = 19$)	- Devletin onlara baktığı yok.	.83
	- Zararlı olmama ($f = 16$)	- Tehdit olarak görmüyorum	.81
	- Savaş psikolojisinde olma mağduriyeti ($f = 9$)	- Yaşadıkları travmalar ve onları o travmalarla yaşamın içine atmak onları risk faktörü grupların içine sokmak demektir.	.88
	- Mevcut ülke sorunları ($f = 15$)	- Çünkü onların sorunlarıyla uğraşıyoruz sanki kendi vatandaşımızın hiç derdi yokmuşçasına.	.74
7. Diğer temalar ($f = 26$, %7.22)	- Kararsızım/bilmiyorum ($f = 4$)	- Kararsızım.	.85
	- Sınıflandırılmayanlar ($f = 4$)	- Ölçek maddelerinde belirtilen nedenlerden ötürü.	.74
	- Komplo algısı ($f = 3$)	- Ülkeye kabullerinin altında söylenenlerin dışında bir sebep olduğuna inanıyorum.	.80
	- Görüş bildirmek istemeyenler ($f = 0$)	- -----	----
	- Boş bırakanlar ($f = 0$)	- -----	----

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru.

Olumsuz Ön Yargı Kaynaklı Tehdit. Katılımcı yanıtlarına göre, 178 kişi (%49.44) olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit kategorisi bağlamında görüş bildirmiştir. Bu kategoride 71 kişi pozitif ayrımcılık, 40 kişi Suriyeli grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi, 31 kişi Suriyeli grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi, 24 kişi olumsuz biliş temelli tehdit ve 12 kişi etnik köken farklılığı temalarıyla ilişkili görüş ifade etmiştir. Bu kategoride Suriyeli azınlık grubun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına kıyasla daha fazla hakka sahip olduğu ve eğitim, sağlık ve sosyal destek gibi alanlarda önceliğin Suriyeli gruba tanındığı şeklinde ifadeler yer almaktadır. Katılımcılar Türkiye'ye kabul edilen Suriyeli grubun ülkenin statüsünü olumsuz yönde etkilediğini, eğitimsiz kişiler olduğunu, mevcut iktidar tarafından siyasi çıkar amaçlı kullanıldığını, kendi ülkesini savunmasız şekilde bırakarak kaçtığını ve Türkiye'ye değer vermediğini belirtmektedir.

Olumlu Tutum. Verilen yanıtlara göre saptanan bir diğer kategori 44 kişinin (%12.22) ifadesini içeren olumlu tutumdur. Bu kategoride 19 kişi devletin yetersiz politikaları, 16 kişi zararlı olmama ve 9 kişi savaş psikolojisinde olma mağduriyeti temalarıyla ilişkili görüş belirtmiştir. Bu kategori Suriyeli grup sebebiyle algılanan tehdit içerikli görüşlerden ziyade, bu grubu belirli ölçüde koruyan ifadeleri içermektedir. Katılımcılar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Suriyeli gruba ilişkin sorumluluklarını yerine getirmedeğini, Suriyeli grubun savaş sebebiyle travma yaşadığını ve psikolojik destek alması gerektiğini ve bu kişilerin herhangi bir tehdit oluşturmadığını ifade etmektedir.

Diğer Temalar. Araştırma sorusunun cevabı niteliğinde olmayan 26 (%7.22) ifade önceki herhangi bir kategoriye yerleşmemiştir. Bu bağlamda, 15 kişi mevcut ülke sorunlarıyla ilgili ifadelerde bulunurken, 4 kişi kararsızım/bilmiyorum yanıtını vermiştir. Ek olarak 3 kişi Suriyeli grubun ülkeye alınmasının bir komplo olduğunu belirtirken, 4 kişinin yanıtı sınıflandırılmamıştır.

Tartışma 1

Çalışma 1'de etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli azınlık gruba yönelik tehdit algıları nitel bir yaklaşımla incelenmiştir. Katılımcı görüşleri sembolik tehdit, gerçekçi tehdit, güvenlik tehdidi, kohezyona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit, olumlu tutum ve diğer temalar şeklinde sıralanan 7 kategoride ve bu kategorilerin altında yer alan 27 temada gruplanmıştır. Bütünleşik Tehdit Teorisi tarafından öne sürülen gerçekçi ve sembolik tehdit türlerine ek olarak, farklı tehdit türlerinin saptanması Suriyeli azınlık gruba yönelik olumsuz tutumların daha net şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, bazı kategorik farklılaşmaların sebeplerini belirtmekte fayda vardır. Azınlık grupların toplumun genelinden ayrışması ve sıklıkla “öteki” kavramını temsil etmesi sebebiyle, toplumsal uyuma yönelik tehdit algısı çalışmada vurgulanmak istenmiş ve kohezyona yönelik tehdit ve gerçekçi tehdit kategorileri ayrıştırılmıştır. Kohezyona yönelik tehdit kategorisinin güvenlik tehdidi kategorisinden ayrıştırılmasının sebebi ise, bu kategoride Suriyeli gruptan beklenen eylemin ve algılanan tehdidin bireyi ya da ülke bütünlüğünü değil, toplumun sosyolojik yapısını hedef almasıdır. Bu ayrıştırmalara ek olarak, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit kategorisinde yer alan görüşler, azınlık grup tarafından temsil edilen bir tehdit temelinde değil, yerel halk arasında doğru olarak bilinen yanlışların ve yaygın kalıp yargıların etkisiyle şekillenmiştir. Bu yönüyle, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit kategorisi sembolik tehdit, gerçekçi tehdit ve güvenlik tehdidi kategorilerinden ayrılmaktadır. Güvenlik tehdidi kategorisi gerçekçi tehdit kategorisinden ayrıştırılırken ise, azınlık gruplar arası farkların daha net şekilde sunulması ve Çalışma 1 ve Çalışma 2 arasında tutarlılık sağlanması amaçlanmıştır.

Saptanan bu kategorilerin diğer çalışmaların (örn., Landmann ve ark., 2019) bulgularıyla tutarlı olduğunu söylemek mümkündür. Suriyeli gruba yönelik gerçekçi ve sembolik tehdit algılarını saptayan farklı alanyazın çalışmaları bulunmaktadır (örn., Hanefi-Topal ve ark., 2017). Yerel halkın ve Suriyeli grubun kültürel değerleri ve yaşam tarzları birbirinden farklılaşmakta ve bu durum, gruplar arası tehdit algısını güçlendirmektedir (Oytun ve Gündoğar, 2015). Mevcut araştırma bulgularında ise, gerçekçi tehdit kategorisi kapsamında sıklıkla ifade edilen görüşler ekonomik tehditle ilgilidir. Türkiye'nin içerisinde bulunduğu ekonomik koşullar dikkate alındığında, yerel halkın Suriyeli grubu ülke ekonomisine bir yük olarak algılaması beklendiği bir durumdur. Elitsoy (2020) ve Girgin ve Cebeci (2017) ekonomik yük şeklindeki algıların ön yargılı olumsuz tutumları artırdığını belirtmektedir.

Güvenlik tehdidi kategorisine göre yerel halk Suriyeli grubun yoğun olduğu bölgelerde illegal faaliyetlerin artışına dikkat çekmekte ve Suriyeli grubu bireysel ya da ülke güvenliğine bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Bu bulguyla tutarlı olarak, Suriyeli grubun gelmesiyle Türkiye'de suç oranlarının arttığı iddia edilmektedir (Karasu, 2018). Bu durum kohezyona yönelik tehdit kategorisinde belirtilen ve Suriyeli grubun toplumu kargaşaya sürükleyeceği yönündeki görüşlerle bağdaştırılmaktadır (Saçan ve ark., 2017). Suriyeli grubun bazı üyelerince sergilenen olumsuz davranışlar yerel halk tarafından sıklıkla tüm gruba genellenmekte ve bu genellemeler Suriyeli gruba yönelik olumsuz ön yargıları artırarak grubun topluma uyum sürecini zorlaştırmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorunun olumsuz içeriğine rağmen bazı kişiler, Suriyeli gruba yönelik olumlu ifadeler belirtmiştir. Bu durum, azınlık gruba yönelik tutumları incelerken sadece olumsuz tutumlara odaklanmanın ve olumlu tutumları ihmal etmenin bir eksiklik olduğu yönündeki görüşü desteklemektedir. Bu eksikliği gidermek ve tutum kavramını daha kapsamlı şekilde incelemek amacıyla Çalışma 2'de katılımcılara yöneltilen sorunun içeriği olumlu ya da olumsuz bir yön belirtmeksizin genişletilecektir. Ek olarak, misafir azınlık grup statüsünde değerlendirilen Suriyeli gruba yönelik tutumlar incelenirken, çalışmaya yerel (yerleşik) azınlık statüsünde değerlendirilen Kürt grubun dâhil edilmesi ve bu iki gruba yönelik tutumların birbiriyle karşılaştırmalı şekilde incelenmesi çalışmanın katkısını artıracaktır. Bu yöntemle, farklı özelliklere sahip azınlık grupların toplumun geneliyle kurdukları ilişkide karşılaşılabilecekleri benzeşen ve farklılaşan tutumları saptamak amaçlanmaktadır.

Çalışma 2

Yöntem

Örneklem

Üniversite öğrencileri örnekleminde gerçekleştirilen Çalışma 1 ile tutarlı olacak şekilde, Çalışma 2'ye 256'sı kadın (%63.05), 150'si erkek (%36.95), etnik kimliğini Türk olarak tanımlayan ve Çalışma 1'de yer almamış 406 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaşı 18 ve 47 arasında değişirken, yaş ortalaması 22.50 yıldır ($S = 3.39$). Örneklemin algılanan sosyo-ekonomik statü ortalaması "1: en alt statü" ve "7: en üst statü" arasında değişen 7'li Likert tipi ölçümde 4.37 ($S = .94$) olarak saptanırken, politik görüş ortalaması "1: radikal sol" ve "7: radikal sağ" arasında değişen ölçümde 3.18 ($S = 1.19$) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma 1'de kullanılan ve cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, etnik kimlik, algılanan sosyo-ekonomik statü ve politik görüş ile ilgili sorular içeren demografik bilgi formuna ek olarak katılımcılara, “Türkiye’de yaşayan Suriyeli azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz?” ve “Türkiye’de yaşayan Kürt azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde açık uçlu iki soru yöneltilmiştir.

İşlem

QUALTRICS platformu kullanılarak çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen bu çalışmada sırasıyla, gönüllü katılım formu, veri toplama araçları ve katılım sonrası bilgilendirme formu katılımcılarla paylaşılmıştır. Ölçüm envanterinin tamamlanma süresi ortalama 23 dakikadır ve Çalışma 1 ile benzer şekilde, araştırmaya sağladıkları katkının bir karşılığı olarak, katılımcılara ilgili dersin final sınavında kullanabilecekleri ekstra puan verilmiştir.

Açık uçlu iki soruya verilen yanıtlarda anlamsal örüntüleri saptamak amacıyla açık kodlama tekniği (Joffe ve Yardley, 2004) kullanılmış ve ifadeler niteliksel içerik analiziyle test edilmiştir. Kategorileri ve bu kategorilerin altında yer alan temaları belirlemek için Çalışma 1 ile tutarlı olan bir analiz süreci gerçekleştirilmiş ve iki bağımsız kodlayıcı ve kodlayıcılar arası tutarlılığı test eden üçüncü bir araştırmacı iki soruya verilen tüm yanıtları değerlendirerek ifadelerin gruplandırılabilmesi olası temaları saptamıştır. Bu saptamanın ardından, iki kodlayıcının ve çalışmada ismi bulunan diğer araştırmacıların katılımıyla toplantılar gerçekleştirilmiş, iki kodlayıcı tarafından her bir soru için saptanan temalar birbiriyle karşılaştırmalı şekilde incelenmiş ve çalışmada kullanılacak nihai temalara yönelik kararlara varılmıştır. Bu aşamanın ardından bağımsız iki kodlayıcı, sorulara verilen yanıtlarında bu temalara ne sıklıkla değinildiğini sıklık analiziyle değerlendirmiştir. Çalışma 1 ile benzer olarak, her bir tema için hesaplanan Kappa (κ) skorları kodlayıcılar arası tutarlılığın yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Landis ve Koch, 1977, $\kappa > .60$). Son aşamada ise, Çalışma 1’de ve alanyazında bulunan diğer araştırmalarda saptanan bulgular da dikkate alınarak, ortak içerikli temalar ilgili kategoriler altında bir araya getirilmiştir.

Bulgular

“Türkiye’de yaşayan Suriyeli azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz?” ve “Türkiye’de yaşayan Kürt azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklinde yöneltilen açık uçlu iki soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar 39 temada gruplanmıştır. Oluşturulan bu temalar içerik benzerlikleri sebebiyle sembolik tehdit, gerçekçi tehdit, güvenlik tehdidi, koheziona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit, olumlu tutum, sınırlı tolerans, sembolik destek, gerçekçi destek ve diğer temalar şeklinde sıralanan 10 kategori altında yer almaktadır. Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik ifadelerle ilişkin kategorilerin ve bu kategorilerin altında yer alan temaların frekans skorları, temaları temsil eden örnek ifadeler ve temalara ait Kappa (κ) skorları Tablo 2’de ve Tablo 3’te gösterilmektedir.

Suriyeli Azınlık Gruba Yönelik Bulgular

Sembolik Tehdit. Katılımcı yanıtları incelendiğinde, 59 kişinin (%14.53) sembolik tehdit kategorisiyle ilişkili görüş bildirdiği saptanmıştır. Bu kategoriyi oluşturan ve kültüre yönelik tehdit şeklinde isimlendirilen temada, Türkiye’de yaşayan Suriyeli grubun yerel halkla farklılaşan ve çatışan aile yaşantısına ve sosyo-kültürel değerlere sahip olduklarına ve ülkeye kültürel anlamda uyum sağlamamaları sebebiyle yerel değerlerin yozlaşmasına sebep olduklarına ilişkin görüşler bulunmaktadır. Katılımcılar Suriyeli grup ile

yayılan Arap kültürünün, pek çok yerde gördükleri Arapça tabelaların ve dil farklılığının ülkenin kültürel bütünlüğüne yönelik tehdit oluşturduğunu sıklıkla ifade etmektedir.

Gerçekçi Tehdit. Verilen yanıtlarda 220 kişi (%54.19) gerçekçi tehdit kategorisine yönelik görüş bildirmiştir. Bu kategoride 94 kişi artan kaynak ihtiyacı, 61 kişi devlete yönelik olumsuz atf, 34 kişi ekonomik tehdit, 20 kişi devlet sistemlerine yönelik tehdit ve 11 kişi yaşam standartlarının düşmesi temalarıyla ilişkili ifadeler belirtmiştir. Bu kategoride Suriyeli grubun ülkede kaynak yetersizliğine, işsizliğe, konut fiyatlarında artışa, sağlık ve eğitim gibi devlet hizmetlerinde aksamaya ve refah seviyesinde azalmaya sebep olduklarına ve yerel halkın yaşam alanlarını işgal ettiklerine yönelik ifadeler bulunmaktadır. Ek olarak plansız ve programsız şekilde Suriyeli gruba yapılan devlet yardımları ve vergi vermemeleri sebebiyle ülkenin ekonomik yükünü artırmaları sıklıkla eleştirilmektedir.

Güvenlik Tehdidi. Saptanan bir diğer kategori 73 kişinin (%17.98) görüşünü içeren güvenlik tehdididir. Bu kategoride 30 kişi suç tehdidi, 26 kişi bireysel güvenlik tehdidi, 9 kişi dilencilik, 6 kişi ülkesel güvenlik tehdidi ve 2 kişi terör tehdidi temalarında görüş bildirmiştir. Bu kategori Suriyeli grubun ülkede hırsızlık, gasp ve taciz gibi suç ve şiddet içerikli olayları artırdığına, sokaklarda insanları rahatsız ettiklerine, dilencilik yaptıklarına ve bireysel ve ülkesel güvenlik algısına zarar verdiklerine yönelik kaygıları kapsamaktadır.

Koheziona (Toplumsal Uyuma) Yönelik Tehdit. Verilen yanıtlara göre, 120 kişi (%29.56) koheziona yönelik tehdit kategorisiyle ilişkili ifade bulunmuştur. Bu kategoride 61 kişi toplumsal düzene tehdit, 39 kişi nüfus ile ilgili problemler ve 20 kişi azınlık sorunu temalarıyla ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategori Suriyeli grubun kitlesel şekilde Türkiye'ye göç etmeleri sebebiyle toplumun iç dengesine ve dinamiklerine zarar verdiklerine, ülke nüfusunu kontrolsüz şekilde artırdıklarına, toplum düzenini bozan davranışlar sergileyerek toplumsal normları ihlal ettiklerine ve özerklik söylemleriyle toplumda çözümlere ve iç karışıklıklara sebep olacaklarına yönelik görüşleri içermektedir.

Olumsuz Ön Yargı Kaynaklı Tehdit. Bir diğer kategori 275 kişinin (%67.73) görüşünü içeren olumsuz ön yargı kaynaklı tehdittir. Bu kategoride 67 kişi olumsuz ilişkisellik, 57 kişi zararlı olma, 51 kişi pozitif ayrımcılık, 42 kişi Suriyeli grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi, 42 kişi yararlı olmama ve 16 kişi Suriyeli grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi temalarına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu kategori eğitim seviyesi düşük olan Suriyeli kişilerin Türkiye'yi tercih ettikleri ve ülkenin sosyo-ekonomik gelişmişliğine yönelik tehdit oluşturdukları ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına tanınmayan pek çok hakkın bu gruba tanındığı ve devlet tarafından kayırıldıkları şeklinde ifadeleri içermektedir. Suriyeli grubun kaçarak kendi ülkelerine ihanet ettikleri ve Türkiye'ye de ihanet edecekleri şeklindeki ifadeler sıklıkla belirtilmektedir.

Olumlu Tutum. Verilen yanıtlarda 235 kişi (%57.88) olumlu tutum kategorisine yönelik ifade belirtmiştir. Bu kategoride 90 kişi olumlu ilişkisellik, 49 kişi yaşam şartlarıyla ilgili Suriyeli grubun yaşadığı mağduriyet, 32 kişi zorunlu kitlesel hareketlilik, 25 kişi zararlı olmama, 17 kişi Suriyeli gruba yönelik sorumluluk, 9 kişi yararlı olma, 8 kişi devlete yönelik olumlu atf ve 5 kişi Suriyeli gruba yönelik övgü temalarına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu kategori Suriyeli grupla kurulan olumlu ilişkiselliği ve empatik bağları temsil etmekte ve yaşam şartları sebebiyle Suriyeli grubun ülkede yaşadığı mağduriyete ve zorunlu göçün getirdiği zorluklara odaklanan görüşleri içermektedir. Kişiler Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Suriyeli gruba yönelik sağladığı yardımları olumlu karşılamakta, yerel halkın da benzer yardımlarda bulunması gerektiğini belirtmekte ve bunun insani bir sorumluluk olduğunu ifade etmektedir. Suriyeli grubun toplumda dışlanmaması ve farklılıkların kabul edilmesi sıklıkla belirtilen diğer ifadelerdir.

Sınırlı Tolerans. Yanıtlara göre, 33 kişi (%8.13) sınırlı tolerans kategorisiyle ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategoriye oluşturan ve sınırlı tolerans şeklinde isimlendirilen temada, belirli koşulları sağlamaları halinde Suriyeli gruba tolerans gösterilebileceği yönünde görüşler yer almaktadır. Suriyeli kişiler Türkiye'ye kabul edilirken ülkeye sağlayacakları faydaya ve ne ölçüde zor durumda olduklarına dikkat edilmesi ve Türkiye yararına politikalar uygulanması gerektiği yönünde görüşler sıklıkla ifade edilirken, bu kabullerin sınırlı bir süreyi kapsaması ve Suriye'deki iç savaş bittiğinde Suriyeli kişilerin ülkelerine geri gönderilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Sembolik Destek. Bir diğer kategori 15 kişinin (%3.69) görüşünü içeren sembolik destektir. Bu kategoride 8 kişi kültürel çeşitlilik ve 7 kişi ortak paydaya vurgu temalarına ilişkin görüş bildirmiştir. Bu kategori Suriyeli grubun Türkiye'yi farklı bir kültürle tanıştırmak için ülkenin kültürel zenginliğine olumlu katkıda bulunduğu ve ortak coğrafya ve benzeşen politik ve ekonomik koşullar sebebiyle Suriyeli grup ve Türkiye'de yaşayan yerel halk arasında kültürel benzerlikler olduğuna yönelik ifadeler içermektedir.

Gerçekçi Destek. Yanıtlara göre, 15 kişi (%3.69) gerçekçi destek kategorisiyle ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategoriye oluşturan ve ekonomik katkı şeklinde isimlendirilen temada, Suriyeli grubun ülkeye ekonomik açıdan olumlu katkılar sağladığı yönünde ifadeler bulunmaktadır. Gerçekçi tehdit kategorisinin aksine bu kategoride, Suriyeli kişilerin sağladığı ucuz iş gücünün ülke ekonomisini desteklediği belirtilmektedir.

Tablo 2. Suriyeli Azınlık Gruba Yönelik Düşünceler

Kategori	Tema	Örnek İfade	κ
1. Sembolik tehdit (f = 59, % 14.53)	- Kültüre yönelik tehdit (f = 59)	- Suriyeli mülteciler ülkemize uygun olmayan aile hayatına sahipler.	.91
2. Gerçekçi tehdit (f = 220, % 54.19)	- Artan kaynak ihtiyacı (f = 94)	- Türkiye'nin beş milyon civarında mülteciye ev sahipliği yapacak bir altyapısı yok.	.89
	- Devlete yönelik olumsuz atf (f = 61)	- Sorun, Türkiye'de Suriyeli mülteci olması değil durumun iyi yönetilmemesidir.	.84
	- Ekonomik tehdit (f = 34)	- Ülkemizde işsizlik sorununun çoğalmasına neden oldular.	.90
	- Devlet sistemlerine yönelik tehdit (f = 20)	- Sağlık sistemi açısından genel duruma zarar verdiklerini düşünüyorum.	.89
3. Güvenlik tehdidi (f = 73, % 17.98)	- Yaşam standartlarının düşmesi (f = 11)	- Üç milyona yakın Suriyelinin göçüyle kişi başına düşen refah seviyesinin azaldığını düşünüyorum.	.86
	- Suç tehdidi (f = 30)	- Hırsızlık, gasp ve dilencilik olayları çok fazla arttı.	.96
	- Bireysel güvenlik tehdidi (f = 26)	- İnsanları rahatsız etme gibi işlerle meşgul olduklarını düşünüyorum.	.94
	- Dilencilik (f = 9)	- Sokaklarda dolaşım dilencilik yapıyorlar.	.94
	- Ülkesel güvenlik tehdidi (f = 6)	- Türkiye'de kalan kesim gayet tehlikeli.	.66
- Terör tehdidi (f = 2)	- Türkiye'yi özellikle de doğu illerinde teröre açık hale getiriyorlar.	1.00	
4. Koheziona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit (f = 120, % 29.56)	- Toplumsal düzene tehdit (f = 61)	- Toplumun iç dengesini ve dinamiklerini değiştiriyorlar.	.84
	- Nüfus ile ilgili problemler (f = 39)	- Zaten nüfusun çok yüksek olması ve daha da artması.	.86
	- Azınlık sorunu (f = 20)	- Normları ihlal ederek özerklik söylemi oluşturmaktadırlar.	.94
	- Kendini ayırıştırma (f = 0)	- -----	----

Tablo 2 Devam. *Suriyeli Azınlık Gruba Yönelik Düşünceler*

Kategori	Tema	Örnek İfade	κ
5. Olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit ($f = 275$, %67.73)	- Olumsuz ilişkisellik ($f = 67$)	- Beni tedirgin ediyorlar.	.91
	- Zararlı olma ($f = 57$)	- Zarar verdiğini düşünüyorum	.78
	- Pozitif ayrımcılık ($f = 51$)	- Türk milletinin elinde olmayan hakların daha fazlası onların elinde.	.92
	- Suriyeli grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi ($f = 42$)	- Eğitimsizlik nedeniyle ileride tehdit olabileceklerini düşünüyorum.	.89
	- Yararlı olmama ($f = 42$)	- Yarar sağladıklarını düşünmüyorum.	.84
	- Suriyeli grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi ($f = 16$)	- Siyasi çıkarlar uğruna ülkede barındırılıyorlar.	.89
6. Olumlu tutum ($f = 235$, %57.88)	- Olumlu ilişkisellik ($f = 90$)	- Suriyelilere karşı herhangi bir antipatim yok.	.82
	- Yaşam şartlarıyla ilgili Suriyeli grubun yaşadığı mağduriyet ($f = 49$)	- Mülteci konumunda olmanın psikolojik olarak zor olduğunu düşünüyorum.	.84
	- Zorunlu kitlesel hareketlilik ($f = 32$)	- Kendi ülkelerinden uzaklar ve bambaşka bir ülkeye adapte olmaya çalışıyorlar.	.85
	- Zararlı olmama ($f = 25$)	- Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye zarar verdiğini düşünmüyorum.	.91
	- Suriyeli gruba yönelik sorumluluk ($f = 17$)	- İç savaş mağdurlarını aramıza kabul etmek yükümlülüğündeyiz.	.81
	- Yararlı olma ($f = 9$)	- Hizmet sektörüne katkıları söz konusudur.	.83
	- Devlete yönelik olumlu atıf ($f = 8$)	- Savaştan korunmak için yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmemiz tabii ki de çok güzel.	.70
	- Suriyeli gruba yönelik övgü ($f = 5$)	- Kendi parasını hakkıyla kazanan Suriyeli komşularımız var.	.83
7. Sınırlı tolerans ($f = 33$, %8.13)	- Sınırlı tolerans ($f = 33$)	- Suriyeli mültecilerin ülkelerindeki savaş bitene kadar ülkemizde konaklamasına sıcak bakıyorum.	.83
8. Sembolik destek ($f = 15$, %3.69)	- Kültürel çeşitlilik ($f = 8$)	- Farklı kültürlerin kaynaşması olumlu bir farklılık sağlayacaktır.	1.00
	- Ortak paydaya vurgu ($f = 7$)	- Türkiye'deki mülteciler bizim bir parçamız bizimle aynı coğrafyayı kültürü paylaşan insanlar.	.92
9. Gerçekçi destek ($f = 15$, %3.69)	- Ekonomik katkı ($f = 15$)	- Ucuz iş gücü oldukları için ülke ekonomisine yarar sağlıyorlar.	.96
10. Diğer temalar ($f = 41$, %10.10)	- Tarafsızlık ($f = 17$)	- Yarar ya da zararları yok.	.81
	- Mevcut ülke problemleri ($f = 13$)	- Türkiye üzerine her türlü yük olup, sorunlarımız varken bu da eklenmiştir.	.96
	- Sınıflandıramayanlar ($f = 7$)	- Keşke bir dokunsam ve dünya daha güzel bir yer olsa. Her çocuğun gülebildiği sabahlara uyansak.	.71
	- Suriyeli grubun sorumluluğu ($f = 2$)	- Onların da yaşadıkları ülkeye karşı bazı sorumlulukları olmalı.	1.00
	- Görüş bildirmek istemeyenler ($f = 2$)	- Düşüncelerimi belirtmek istemem.	1.00
	- Boş bırakanlar ($f = 0$)	- -----	----

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru.

Diğer Temalar. Önceki kategorilerle gruplandırılmayan 41 ifade (%10.10) bulunmaktadır. Bu bağlamda 17 kişi Suriyeli grup konusunda tarafsız olduğunu belirtirken, 13 kişi diğer ülke sorunlarına ve 2 kişi Suriyeli grubun sorumluluklarına odaklanmıştır. Ek olarak 2 kişi görüş bildirmek istemezken, 7 kişinin yanıtı sınıflandırılmamıştır.

Kürt Azınlık Gruba Yönelik Bulgular

Sembolik Tehdit. Yanıtlar değerlendirildiğinde, 19 kişinin (%4.68) sembolik tehdit kategorisiyle ilişkili ifade belirttiği bulgulanmıştır. Bu kategoriyi oluşturan ve kültüre yönelik tehdit şeklinde isimlendirilen temada, sıklıkla Kürt grubun toplumun geneliyle farklılaşan yaşam tarzına ve kullandığı dile yönelik söylemler bulunmaktadır. Ülkede Doğu kültürünü Batı'ya taşımaları sebebiyle şehir hayatını muhafazakârlaştırdıkları, topluma başkaldırarak Kürtçe iletişim kurmaya devam ettikleri ve ülkenin anadiline hâkim olmadıkları yönünde ifadeler belirtilmektedir.

Gerçekçi Tehdit. Verilen yanıtlarda 48 kişi (%11.82) gerçekçi tehdit kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Bu kategoride 20 kişi devlet sistemlerine yönelik tehdit, 18 kişi devlete yönelik olumsuz atf, 7 kişi artan kaynak ihtiyacı, 2 kişi yaşam standartlarının düşmesi ve 1 kişi ekonomik tehdit temalarıyla ilişkili ifade bulunmuştur. Bu kategoride Kürt grubun Kürtçe eğitim talep ederek ülkenin eğitim sistemine zarar verdiklerine, sağlık ya da güvenlik gibi devlet tarafından sunulan hizmetlerde aksamalara sebep olduklarına ve ülkeyi askeri ve ekonomik açılarından zor durumda bıraktıklarına yönelik görüşler yer almaktadır. Destekledikleri siyasi parti ve bağımsızlık söylemi sebebiyle ülkenin geleceğine ve bütünlüğüne yönelik tehdit oluşturdukları belirtilmektedir. Ek olarak kişiler ülkenin geleceğini tehdit eden Kürt grup yanlısı yanlış devlet politikalarının sıklıkla ülkede uygulandığını ifade etmektedir.

Güvenlik Tehdidi. Bir diğer kategori 73 kişinin (%17.98) görüşünü içeren güvenlik tehdididir. Bu kategoride 49 kişi terör tehdidi, 10 kişi ülkesel güvenlik tehdidi, 7 kişi bireysel güvenlik tehdidi ve 7 kişi suç tehdidi temalarında görüş belirtmiştir. Bu kategori Kürt grubun terörü desteklediklerine, Türkiye'ye ihanet edeceklerine, kaçakçılık ve bölücülük gibi suç içerikli olaylara yatkın olduklarına ve ülkesel ve bireysel güvenliği tehdit ettiklerine yönelik söylemleri kapsamaktadır.

Koheziona (Toplumsal Uyuma) Yönelik Tehdit. Yanıtlara göre, 98 kişi (%24.14) koheziona yönelik tehdit kategorisiyle ilişkili görüş belirtmiştir. Bu kategoride 54 kişi azınlık sorunu, 22 kişi toplumsal düzene tehdit, 20 kişi kendini ayırıştırma ve 2 kişi nüfus ile ilgili problemler temalarına yönelik ifade paylaşmıştır. Bu kategori Kürt grubun özerklik kazanma isteğine sahip olduklarına ve ülkenin birliğini, beraberliğini ve toprak bütünlüğünü bozacaklarına ilişkin ifadeleri içermektedir. Kürt grubun çok sayıda çocuk doğurduğu ve ülke nüfusunu kontrolsüz şekilde artırdığı yönünde görüşler bulunmaktadır. Bu kategoride ek olarak, toplumda Kürt gruba yönelik ayrımcı davranışların olmadığı, aksine, Kürt kişilerin kendilerini toplumdan ayrı tutarak böyle bir algı yaratmak istedikleri şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Olumsuz Ön Yargı Kaynaklı Tehdit. Bir diğer kategori 108 kişinin (%26.60) görüşünü içeren olumsuz ön yargı kaynaklı tehdittir. Bu kategoride 36 kişi olumsuz ilişkisellik, 27 kişi zararlı olma, 21 kişi Kürt grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi, 16 kişi Kürt grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi, 5 kişi yararlı olmama ve 3 kişi pozitif ayrımcılık temalarına ilişkin ifade bulunmuştur. Bu kategori Kürt grubun çıkarıcı ve tembel olduklarına ve Kürt grup sebebiyle ülkenin çok sayıda şehit verdiğine yönelik suçlayıcı görüşleri içermektedir. Toplumun geneline kıyasla Kürt grubun kültürel gelişmişlik, eğitim düzeyi ve ekonomik statü gibi konularda daha alt seviyelerde bulduklarına, politik amaçlar için farklı gruplarca

sömürüldüklerine, topluma katkı sağlamadıklarına ve ülke için pek çok açıdan zararlı olduklarına ilişkin ifadeler belirtilmektedir.

Tablo 3. Kürt Azınlık Gruba Yönelik Düşünceler

Kategori	Tema	Örnek İfade	κ
1. Sembolik tehdit ($f = 19$, %4.68)	- Kültüre yönelik tehdit ($f = 19$)	- Yaşadığı ülkenin anadiline hâkim olamayıp devlet dairelerinde inatla Kürtçe konuşarak gereksiz başkaldırırlar.	.87
2. Gerçekçi tehdit ($f = 48$, %11.82)	- Devlet sistemlerine yönelik tehdit ($f = 20$)	- Hizmet ve sağlık sektörü yetersiz kalmaktadır.	.83
	- Devlete yönelik olumsuz atf ($f = 18$)	- Yanlış bir politika uygulandığını düşünüyorum.	.85
	- Artan kaynak ihtiyacı ($f = 7$)	- Ülkeyi askeri ve ekonomik yönden zorlamaktalar.	.92
	- Yaşam standartlarının düşmesi ($f = 2$)	- Ülkemiz için gelecek adına sosyoekonomik anlamda tehdit oluşturacağını düşünüyorum.	.88
	- Ekonomik tehdit ($f = 1$)	- Ekonomik olarak zor durumda bırakılıyorum.	1.00
3. Güvenlik tehdidi ($f = 73$, %17.98)	- Terör tehdidi ($f = 49$)	- Belli bir kesimin terörizme destek verdiğini ve dolayısıyla ülkeye zarar verdiğini düşünüyorum.	.96
	- Ülkesel güvenlik tehdidi ($f = 10$)	- Ülke güvenliğine tehdit oluşturduklarını düşünüyorum.	.77
	- Bireysel güvenlik tehdidi ($f = 7$)	- Güvenlik bakımından tehdit oluşturuyor.	1.00
	- Suç tehdidi ($f = 7$)	- Tek kötü düşüncem Doğu'da kullanılan kaçakçılıktır.	.82
	- Dilencilik ($f = 0$)	- -----	----
4. Kohezyona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit ($f = 98$, %24.14)	- Azınlık sorunu ($f = 54$)	- Ülke bütünlüğünü bozarak yeni bir devlet oluşturmak istemeleri ülkeye verecek en büyük zararlardan biridir.	.93
	- Toplumsal düzene tehdit ($f = 22$)	- Toplumun bütünlüğüne zarar veriyorlar.	.90
	- Kendini ayırıştırma ($f = 20$)	- Irkları sorulduğunda Kürt olduklarını baskın bir şekilde belli etmeleri onları herkesten ayrıcalıklıymış gibi hissetmelerini sağlıyor.	.88
	- Nüfus ile ilgili problemler ($f = 2$)	- Bir Kürt'ün birçok çocuk doğurarak toplam nüfusun gereksiz şekilde artması.	1.00
5. Olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit ($f = 108$, %26.60)	- Olumsuz ilişkisellik ($f = 36$)	- Doğu'da otorite eksikliğinden dolayı birçok hizmeti bedava kullanarak da ekonomimize zarar vermekteler.	.88
	- Zararlı olma ($f = 27$)	- Kürtler olmazsa güpgüzel bir Türkiye olur.	.80
	- Kürt grubun politik araç olarak kullanılma tehdidi ($f = 21$)	- Zarar veriyorlarsa da bunun sebebi siyasiler tarafından istismar edilmeleridir.	.86
	- Kürt grubun ikinci sınıf insan olarak algılanma tehdidi ($f = 16$)	- Alt seviye kültürlü olmaları.	.94
	- Yararlı olmama ($f = 5$)	- Ülkeye katkıları yok.	1.00
	- Pozitif ayrımcılık ($f = 3$)	- Kürtlere tanınan imtiyazlar çok fazla.	1.00

Tablo 3 Devam. *Kürt Azınlık Gruba Yönelik Düşünceler*

Kategori	Tema	Örnek İfade	κ
6. Olumlu tutum (f = 284, %69.95)	- Olumlu ilişkisellik (f = 190)	- Türk Kürt ayrımına karşıyım, her şeyden önce iyi insan olmak önemlidir.	.89
	- Zararlı olmama (f = 46)	- Tehdit olarak görmüyorum.	.82
	- Yararlı olma (f = 24)	- Faydalılar.	.80
	- Yaşam şartlarıyla ilgili Kürt grubun yaşadığı mağduriyet (f = 24)	- Türkiye'deki ekonomik sistemden yeterli payını alamamaktadırlar.	.88
	- Kürt gruba yönelik övgü (f = 20)	- Çoğu yardımsever, misafirperverdir.	.82
	- Kürt gruba yönelik sorumluluk (f = 4)	- Silahsız federal sistem ya da ana dilde eğitim gibi haklarla Türkiye'ye ait hissettirilmeleri gerektiğini düşünüyorum.	1.00
	- Devlete yönelik olumlu atf (f = 0)	- -----	----
- Zorunlu kitlesel hareketlilik (f = 0)	- -----	----	
7. Sınırlı tolerans (f = 49, %12.07)	- Sınırlı tolerans (f = 49)	- Terör yanlısı olanlar dışında ülkedeki diğer insanlarla eşit olduklarını düşünüyorum.	.86
8. Sembolik destek (f = 117, %28.82)	- Ortak paydaya vurgu (f = 99)	- Onlar da bizim gibi, yüzyıllardır bu topraklarda yaşayan insanlar.	.93
	- Kültürel çeşitlilik (f = 18)	- Etnik kültür çeşitliliğini arttırıyor olmaları bir yarar.	.91
9. Gerçekçi destek (f = 13, %3.20)	- Ekonomik katkı (f = 13)	- Yıllardır ülkesine hizmet eden Kürtler ekonomik açıdan ülkemizi kalkındırmaktadır.	1.00
10. Diğer temalar (f = 83, %20.44)	- Tarafsızlık (f = 37)	- Diğer gruplardan ayrılarak bir yarar ya da zararları olduğunu söyleyemem.	.74
	- Sınıflandırmayanlar (f = 21)	- Farklılıklar güç dengesinde güçlüden yana yol alır.	.83
	- Kürt grubun sorumluluğu (f = 4)	- Bu toprakların insanları ve bu yüzden en az Türkler kadar hak ve sorumluluk sahibiler.	.86
	- Mevcut ülke problemleri (f = 2)	- Ülkenin mevcut başka sorunları var.	.80
	- Görüş bildirmek istemeyenler (f = 8)	- Bir şey söylemek istemiyorum.	.86
	- Boş bırakanlar (f = 11)	- -----	1.00

Not. f = frekans (sıklık); κ = kappa skoru.

Olumlu Tutum. Saptanan bir diğer kategori 284 kişinin (%69.95) görüşünü içeren olumlu tutumdur. Bu kategoride 190 kişi olumlu ilişkisellik, 46 kişi zararlı olmama, 24 kişi yararlı olma, 24 kişi yaşam şartlarıyla ilgili Kürt grubun yaşadığı mağduriyet, 20 kişi Kürt gruba yönelik övgü ve 4 kişi Kürt gruba yönelik sorumluluk temalarına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu kategoride kişiler Kürt grubun varlığından rahatsızlık duymadıklarını, Kürt grubun sevecen, misafirperver ve yardımsever olduklarını, topluma pek çok açıdan katkı sağladıklarını ve Kürt-Türk ayrımının yapılması gerektiğini belirtmektedir. Ek olarak Kürt grubun devlet imkânlarından yeterince faydalanamadığı ve toplumda çeşitli mağduriyetler yaşadığı ve devletin bu mağduriyetleri telafi etme sorumluluğunun olduğu yönünde ifadeler bulunmaktadır.

Sınırlı Tolerans. Yanıtlara göre 49 kişi (%12.07) sınırlı tolerans kategorisiyle ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategoriyi oluşturan ve sınırlı tolerans şeklinde isimlendirilen temada, belirli koşulları yerine getirmeleri halinde Kürt gruba tolerans gösterilebileceği yönünde ifadeler bulunmaktadır. Kürt grup terör

örgütlerine dâhil olmadıkları ve ülkeyi bölme girişiminde bulunmadıkları müddetçe Kürt ve Türk grupların birlikte yaşamayı öğrenebilecekleri ve birbirlerine saygı duyabilecekleri yönünde görüşler belirtilmektedir.

Sembolik Destek. Bir diğer kategori 117 kişinin (%28.82) görüşünü içeren sembolik destektir. Bu kategoride 99 kişi ortak paydaya vurgu ve 18 kişi kültürel çeşitlilik temalarına ilişkin ifade bulunmuştur. Uzun yıllar aynı coğrafyada yaşayan ve benzer kültürü, tarihi ve vatandaşlık bilincini paylaşan Kürt ve Türk gruplar arasında pek çok benzerlik olduğu ve Kürt grupla birlikte artan kültürel çeşitliliğin ülkeye pek çok fayda sağladığı yönünde ifadeler sıklıkla belirtilmektedir.

Gerçekçi Destek. Yanıtlara göre, 13 kişi (%3.20) gerçekçi destek kategorisiyle ilişkili görüş bildirmiştir. Bu kategoriyi oluşturan ve ekonomik katkı şeklinde isimlendirilen temada, Kürt grubun uzun yıllar çalışarak Türkiye'nin ekonomisine katkı sağladığı ve ülkenin kalkınması için Türk grup kadar emek gösterdiği yönünde ifadeler bulunmaktadır.

Diğer Temalar. Önceki kategorilerle gruplandırılmayan 83 ifade (%20.44) bulunmaktadır. Bu bağlamda 37 kişi Kürt grubu ne olumlu ne olumsuz değerlendirerek bu konuda tarafsız olduğunu belirtirken, 4 kişi Kürt grubun sorumluluklarına ve 2 kişi diğer ülke sorunlarına odaklanmıştır. Ek olarak 8 kişi görüş bildirmek istemediğini belirtmiş, 11 kişi soruyu boş bırakmış ve 21 kişinin yanıtı sınıflandırılmamıştır.

Tartışma 2

Çalışma 2'de etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan en geniş iki azınlık grup olan Suriyeli ve Kürt gruplara yönelik tutumları incelenmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada tutumlar sembolik tehdit, gerçekçi tehdit, güvenlik tehdidi, kohezyona (toplumsal uyuma) yönelik tehdit, olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit, olumlu tutum, sınırlı tolerans, sembolik destek, gerçekçi destek ve diğer temalar şeklinde sıralanan 10 kategoride ve bu kategorilerin altında yer alan 39 temada gruplandırılmıştır. Misafir azınlık grup ve yerel (yerleşik) azınlık grup gibi toplumda farklı statülere sahip olan azınlıklara yönelik tutumların birbiriyle karşılaştırmalı şekilde incelenmesi ve azınlık gruplar arası benzeşen ve farklılaşan tutumların saptanması azınlık grup kavramına odaklanan alanyazına anlamlı katkı sağlayacaktır. Suriyeli gruba (Taşdemir, 2018) ve Kürt gruba (Bağcı ve Çelebi, 2017; Çakal ve ark., 2016) yönelik gerçekçi ve sembolik tehdit algılarının toplumda yaygın olduğu bilinmektedir. Mevcut çalışmayla tutarlı olarak, Kürt gruba kıyasla Suriyeli gruba yönelik gerçekçi ve sembolik tehdit algılarının daha güçlü olduğunu ve olumsuz ön yargı içeren ifadelerin daha sık kullanıldığını saptayan alanyazın çalışmaları bulunmaktadır (örn., Fırat, 2019). Bu bulgu iki azınlık grup arası niteliksel (statü temelli) farklarla açıklanabilmektedir. Kürt grup uzun yıllar Türkiye sınırları içerisinde yaşayan ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kimliğini paylaşan bir grupken (KONDA, 2011), Suriyeli grup ani ve plansız şekilde topluma sonradan dâhil olmuş bir gruptur (Ekici, 2019). Bu bağlamda, Suriyeli gruba kıyasla Kürt grup ve Türk grup arasında etkileşimin daha fazla olması, iki grubun daha geniş bir ortak paydada birleşmesi ve Türk grup tarafından Kürt grubun iç gruba daha yakın bir grup olarak algılanması muhtemeldir. Artan etkileşimin gruplar arası ön yargıyı azalttığı yönünde bulgular (örn., Aron ve ark., 2004) bu görüşü desteklemektedir. Ek olarak, ulusal kimlikle özdeşleşme düzeyi yüksek olan Türk bireylerin Suriyeli gruba kıyasla Kürt gruba yönelik daha az olumsuz tutuma sahip olması (Fırat, 2019), etnik kimlik farkına rağmen Kürt grubun Türkiye'de ulusal kimliğin bir parçası olarak değerlendirildiğine ve bu grupla ortak bir bağ kurulduğuna işaret etmektedir.

Saptanan kategorilerin sıklığı iki grupta birbiriyle kıyaslandığında, Kürt gruba kıyasla Suriyeli grubun kültürel ve ekonomik açılardan ülke için daha büyük bir sorun olarak algılandıkları, ülkede kaynak ihtiyacının

artmasından daha fazla sorumlu tutuldukları, suçla daha çok ilişkilendirildikleri ve bireysel güvenlik ve toplumsal uyum algısını daha fazla tehdit ettikleri görülmektedir. Bu bulgular Kürt gruba kıyasla Suriyeli grubun topluma daha az uyum sağlamış olduğunun göstergesidir. Bu doğrultuda bazı katılımcılar Suriyeli grubun topluma uyum sağlamayı reddettiklerini, nüfuslarını hızla artırmak istediklerini ve kendi kültürel özelliklerini korumaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bulgular Suriyeli gruba kıyasla Kürt gruba yönelik olumlu tutumların daha sık ifade edildiğini ve bu gruba daha fazla tolerans gösterildiğini ve daha kuvvetli sembolik destek sağlandığını göstermektedir. Bu bulgular iki grup arası farklılaşan tehdit algısı seviyeleriyle ve alanyazın açıklamalarıyla (örn., Aron ve ark., 2004; Fırat, 2019) tutarlıdır.

Genel Tartışma

İki çalışmalı bu araştırmada etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tehdit algıları ve olumlu ve olumsuz tutumları incelenmiştir. Çalışma 1'de katılımcılara, Türkiye'de yaşayan Suriyeli azınlık grubun ülke için nasıl bir tehdit oluşturabileceğini düşünüyorsunuz şeklinde açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Tehdit algısı temelli bu sorunun olumsuz içeriğine rağmen katılımcılar tarafından belirtilen olumlu ifadelerle de rastlanması ve Suriyeli gruba ek olarak toplumda farklı statüye sahip olan ikinci bir azınlık grubun çalışmaya dâhil edilme ve gruplar arası görüşlerde karşılaştırmalarda bulunma ihtiyacı sebepleriyle Çalışma 2 tasarlanmıştır. Çalışma 2'de katılımcılara, Türkiye'de yaşayan Suriyeli azınlık grup ve Türkiye'de yaşayan Kürt azınlık grup hakkında ne düşünüyorsunuz şeklinde açık uçlu iki soru sorulmuştur. Sorunun kapsamı olumlu ve olumsuz görüşleri içerecek şekilde genişletilmiş, misafir azınlık grup statüsünde değerlendirilen Suriyeli gruba yönelik görüşlere ek olarak, yerel (yerleşik) azınlık grup statüsünde değerlendirilen Kürt gruba yönelik görüşler çalışmaya dâhil edilmiş ve Çalışma 1'de yer alan sınırlılıklar Çalışma 2'yle azaltılmıştır.

Çalışmaların farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden oluşan iki farklı örnekleme gerçekleştirilmesi, özellikle Suriyeli gruba yönelik görüşlerin ne derece tutarlı olduğunun incelenmesine imkân sağlamaktadır. Her iki çalışmada Suriyeli gruba ilişkin sembolik tehdit kategorisine ve bu kategorinin altında yer alan kültüre yönelik tehdit temasına ve bilhassa, gerçekçi tehdit kategorisine ve bu kategorinin altında yer alan ekonomik tehdit, artan kaynak ihtiyacı, devlete yönelik olumsuz atıf ve devlet sistemlerine yönelik tehdit temalarına ilişkin ifadeler sıklıkla belirtilmiştir. İki çalışmada katılımcılar güvenlik tehdidi kategorisine ve bu kategorinin altında yer alan suç tehdidi ve (bireysel) güvenlik tehdidi temalarına yönelik görüşleri sıklıkla ifade etmiştir. Yine iki çalışmada kohezyona yönelik tehdit kategorisine ve bu kategorinin altında bulunan toplumsal düzene tehdit, nüfus ile ilgili problemler ve azınlık sorunu temalarına ve olumsuz ön yargı kaynaklı tehdit kategorisine ve bu kategorinin altında bulunan pozitif ayrımcılık ve olumsuz ilişkisellik temalarına oldukça sık değinildiği görülmektedir. Sembolik ve gerçekçi tehditlere (örn., Karaoğlu, 2015), güvenlik tehdidine (örn., Çoksan ve ark., 2020), kohezyona yönelik tehdide (örn., Balaban, 2013) ve olumsuz ön yargı kaynaklı tehdide (örn., Fırat, 2019) yönelik ifade edilen söylemler alanyazın çalışmalarıyla tutarlıdır.

Suriyeli gruba ilişkin görüşler bağlamında iki çalışma birbiriyle karşılaştırıldığında olumlu tutum, sınırlı tolerans, sembolik destek ve gerçekçi destek kategorilerinin farklılaştığı görülmektedir. Bu durumun sebebi, iki çalışmada yöneltilen sorular arasındaki içerik farkıdır. Çalışma 1'de kişilere Suriyeli gruba yönelik tehdit algıları sorulurken, Çalışma 2'de bu sorunun kapsamı Suriyeli gruba yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri içerecek şekilde genişletilmiş ve soru daha nötr (yansız) bir ifadeyle yöneltilmiştir. Bu sebeple Çalışma 2'de Suriyeli gruba yönelik olumsuz görüşler kadar, olumlu görüşler de yer almaktadır. Katılımcılar

Suriyeli grupla olumlu ilişkisellik kurduklarını sıklıkla belirtmiş ve Suriyeli kişilerin can ve mal güvenliği korkusuyla kendi ülkelerinden göç etmek ve Türkiye'ye sığınmak zorunda kaldıklarını, fakat sığındıkları ülkede çok zor şartlarda yaşam mücadelesi verdiklerini ifade etmişlerdir. Ek olarak Suriyeli grubun ülkede kültürel çeşitliliğe ve ekonomiye katkı sağladığını belirten görüşler bulunmaktadır. Suriyeli gruba ilişkin ifadelerde saptanan ve yöneltilen soruların içeriğinden kaynaklanan çalışmalar arası bu farklılık gündelik iletişimde ve medyada azınlık gruplara yönelik kullanılan dilin nötr (yansız) olması gerektiği şeklindeki görüşü (Bektaş ve ark., 2015) desteklemektedir.

Çalışma 2'de Suriyeli ve Kürt gruplara ilişkin görüşler birbiriyle karşılaştırıldığında ise, Kürt gruba kıyasla Suriyeli grubun daha büyük bir tehdit olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu bulgu alanyazın çalışmalarıyla tutarlıdır. Örneğin Fırat (2019), Kürt gruba kıyasla Suriyeli grubun olumsuz ön yargılara daha fazla maruz kaldığını ve bu durumun toplumda Suriyeli gruba yönelik tehdit algısını güçlendirdiğini saptamıştır. Çalışma 2'de saptanan bir diğer bulgu ise Suriyeli gruba kıyasla Kürt gruba yönelik olumlu tutumların daha sık ifade edildiğidir. Daha önce de belirtildiği üzere, bu bulgu iki azınlık grup arası niteliksel farklarla açıklanmakta (örn., Ekici, 2019; Fırat, 2019; KONDA, 2011) ve Kürt grubun uzun yıllar Türkiye sınırları içerisinde yaşayan ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı kimliğini paylaşan yerel (yerleşik) bir grup olduğu ve belirtilen ortak paydalar sebebiyle Türk grup tarafından iç gruba görece daha yakın bir grup olarak algılandığı ifade edilmektedir.

Bulgular doğrultusunda çıkarımda bulunurken, çalışmanın sahip olduğu sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Örneğin örneklemin üniversite öğrencilerinden oluşması ve katılımcıların yüksek eğitim düzeyine sahip olmaları sebebiyle bulguların ülke geneline ne ölçüde genellenebileceği kuşkuludur. Bu doğrultuda mevcut bulguları üniversite öğrencileri bağlamında yorumlamak ve ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda demografik özelliklerde farklılaşan katılımcıları içeren daha kapsayıcı bir örneklemden veri toplayarak bulguların genellenebilirliğini test etmek faydalı olacaktır. Ek olarak nitel araştırma yöntemi, katılımcıların görüşlerine yönelik detaylı bilgi sağlama sebebiyle çalışmalarda sıklıkla desteklenen bir teknik olsa da, bu yöntemi çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirmek ve bulguların güvenilirliğini sorgulamak mümkündür. Bulguların güvenilirliğini desteklemek amacıyla mevcut çalışmada veri analiz süreci öncesi iki bağımsız kodlayıcıya gerekli eğitim verilmiş, kodlama süreci üçüncü bir araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve temalara ilişkin nihai kararlar tüm araştırmacıların katılımıyla gerçekleştirilen toplantılarda ortaklaşa alınmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlığın yüksek seviyede olduğunu belirten Kappa (κ) skorları (Landis ve Koch, 1977) da bulguların güvenilirliğini destekler niteliktedir. Fakat ileride gerçekleştirilecek çalışmalarda nitel ve nicel araştırma yöntemlerini bir arada kullanmak bulguların güvenilirliğini artıracaktır. Son olarak, 4 aylık zaman aralığıyla iki çalışma verisinin 2018 yılında toplandığını belirtmekte ve geçen süre içerisinde Türkiye'de yaşayan Suriyeli ve Kürt azınlık grupların toplumdaki konumlarına dair bir değişiklik olmasa da, topluma yeni azınlık grupların dâhil olduğunu ifade etmekte fayda vardır. Örneğin, Afganistan'daki Taliban yönetiminden kaçarak Türkiye'ye göç eden Afgan halkının sayısı hızla artmaktadır (Euronews, 2021). Mülteci yoğunluğundaki artış, toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını olumsuz etkileyebilir ve mülteci/azınlık karşıtı tutumları güçlendirebilir. İleride gerçekleştirilecek çalışmalara toplumda yer alan diğer grupları da dâhil etmek, azınlık gruplara yönelik tutumlara ilişkin daha kapsayıcı bir anlayış sunacaktır.

Özetle, iki çalışmalı bu araştırma etnik kimliğini Türk olarak belirten Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türkiye'de yaşayan Suriyeli ve Kürt azınlık gruplara yönelik tehdit algılarını ve olumlu/olumsuz tutumlarını nitel bir yöntemle ve karşılaştırmalı şekilde inceleyerek alanyazına katkı sağlamıştır. Geniş bir örneklemden saptanan kategoriler ve bu kategorilerin altında yer alan temalar ülkede

azınlık-çoğunluk gruplar arası ilişkilere odaklanan araştırmacılara kaynak sağlarken, azınlık grupların topluma uyum sürecini kolaylaştıracak politikaları geliştirme sürecinde yetkili taraflar için faydalı olacaktır.

Kaynaklar

- Abeywickrama, R. S., Laham, L. M. ve Crone, D. L. (2018). Immigration and receiving communities: The utility of threats and emotions in predicting action tendencies towards refugees, asylumseekers and economic migrants. *Journal of Social Issues*, 74(4), 756–773. <https://doi.org/10.1111/josi.12297>
- Akar, S. ve Erdoğan, M. M. (2019). Syrian refugees in Turkey and integration problem ahead. *Journal of International Migration and Integration*, 20(3), 925-940. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0639-0>
- Akgül, A., Kaptı, A. ve Demir, O. Ö. (2015). Göç ve kamu politikaları: Suriye krizi üzerine bir analiz. *The GLOBAL: A Journal of Policy and Strategy*, 1(2), 1-22.
- Alacahan, O. ve Duman, B. (2011). Dışlanma, ayrımcılık, mezhep ve etniklikler arası eşitsizlikler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 1-29.
- Aron, A., McLaughlin-Volpe, T., Mashek, D., Lewandowski, G., Wright, S. C. ve Aron, E. N. (2004). Including others in the self. *European Review of Social Psychology*, 15(1), 101-132. <https://doi.org/10.1080/10463280440000008>
- Bağcı, S. Ç. ve Çelebi, E. (2017). Gruplararası temas ve çatışma ile azınlıklara yönelik tutumlar ve çokkültürlülüğe destek arasındaki ilişkiler: Gruplararası tehdit ve kaygının aracı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20, 3-18.
- Balaban, Ç. D. (2013). *The roles of intergroup threat, social dominance orientation and right-wing authoritarianism in predicting Turks' prejudice toward Kurds*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Barkey, H. J. ve Fuller, G. E. (1997). Turkey's Kurdish question: Critical turning points and missed opportunities. *The Middle East Journal*, 51(1), 59-79.
- Bektaş, R. B., Karacan, E. ve Alhan, A. (2015). Gruplararası ilişkiler, nefret söylemine yönelik tutum ve algılanan nefret davranışı. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 35-58.
- Bora, T. (2006). *Medeniyet kaybı: Milliyetçilik ve faşizm üzerine yazılar*. Birikim.
- Bozoğlan, M. (2019). *Sosyal mesafenin önyargı ve ayrımcılık üzerine etkisi: Türkiye'deki Türk, Kürt ve Arap etnik grupları üzerine bir çalışma*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Cottrell, C. A. ve Neuberg, S. L. (2005). Different emotional reactions to different groups: A sociofunctional threat-based approach to "prejudice". *Journal of personality and social psychology*, 88(5), 770-789. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.5.770>
- Çakal, H., Hewstone, M., Güler, M., ve Heath, A. (2016). Predicting support for collective action in the conflict between Turks and Kurds: Perceived threats as a mediator of intergroup contact and social identity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 732-752. <https://doi.org/10.1177/1368430216641303>
- Çakın, B. (2020). Farklılaşan ötekiler: Kürtlere ve Suriyeli sığınmacılara yönelik Ekşi Sözlük'te yer alan temsillerin karşılaştırılması. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(98), 65-81. <https://doi.org/10.36484/liberal.645944>
- Çelik, A. B. (2010). Turkey: Kurdish question and the coercive state. T. Paffenholz (Ed.), *Civil society and peacebuilding: A critical assessment* içinde (s. 153-179). Lynne Reiner.
- Çoksan, S., Erdugan, C. ve Öner-Özkan, B. (2020). *The common other Syrian: The Syrian Refugee representation in the context of social identity and realistic threat*. [Yayınlanmamış taslak]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

- Çoyrak, A. (2018). Kimmiş o ayrılıkçı: Türkiye'de uzun süredir devam eden Türk-Kürt çatışmasının çoklu sosyal kimlik dinamiklerini çözümlenmek. *Türk Psikoloji Yazıları* 21(Özel Sayı), 38–61.
- Devine, P. G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(1), 5-18. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.56.1.5>
- Dijker, A. J. (1987). Emotional reactions to ethnic minorities. *European Journal of Social Psychology*, 17(3), 305-325. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420170306>
- Dixon, J. C. ve Ergin, M. (2010). Explaining anti-Kurdish beliefs in Turkey: Group competition, identity, and globalization. *Social Science Quarterly*, 91(5), 1329-1348. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2010.00734.x>
- Doosje, B., Zimmermann, A., Küpper, B., Zick, A. ve Meertens, R. L. (2009). Terrorist threat and perceived Islamic support for terrorist attacks as predictors of personal and institutional out-group discrimination and support for anti-immigration policies. Evidence from 9 European countries. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 22, 203–233.
- Duman, B. (2013). Yoğun göç almış metropollerde etniklik ve öteki ile ilişki. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(27), 1-24.
- Ekici, H. (2019). Türk toplumunda Suriyelilere yönelik algılanan tehditler ve çözüm önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i49119.487325>
- Elitsoy, Z. (2020). Türkiye'de kentsel alanda ev sahibi topluluklar ve Suriyeli mülteciler arasında yaşanan sosyoekonomik uyuşmazlıkta siyasal güvenin rolü. *Psikoloji Çalışmaları*, 40(2), 579-597. <https://doi.org/10.26650/SP2019-0094>
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Esses, V. M. ve Dovidio, J. F. (2002). The role of emotions in determining willingness to engage in intergroup contact. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(9), 1202-1214. <https://doi.org/10.1177/01461672022812006>
- Esses, V. M., Haddock, G. ve Zanna, M. P. (1993). Values, stereotypes, and emotions as determinants of intergroup attitudes. *Affect, cognition and stereotyping* içinde (s. 137-166). Academic Press.
- Euronews. (2021). <https://tr.euronews.com/2021/08/21/hangi-ulkede-kac-afgan-multeci-var-turkiye-de-yakalanan-duzensiz-gocmenlerin-say-s-ne>
- Fırat, M. (2019). *Turks' prejudice against Kurds and Syrians: the role of contact, identification, and threat*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Boğaziçi Üniversitesi.
- Girgin, S. Z. S. ve Cebeci, G. T. (2017). The effects of an immigration policy on the economic integration of migrants and on natives' attitudes: The case of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(4), 1065–1071.
- Göregenli, M. (2012). Temel kavramlar: Önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık. K. Çayır ve. M. Ayan Ceyhan (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* (1. baskı) içinde (s. 17-27). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hanefi-Topal, M., Özer, U. ve Dokuzlu, E. (2017). Public perception of Syrian refugees in Turkey: An empirical explanation using extended integrative threat theory. *Problemy Polityki Społecznej Studia I Dyskusje*, 38(3), 35-58.
- Joffe, H. ve Yardley, L. (2004). Content and thematic analysis. D. F. Marks ve L. Yardley (Ed.), *Research methods for clinical and health psychology* içinde (s. 56-68). Sage
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (16. baskı). Evrim Yayınları.

- Karaoğlu, E. (2015). *The role of social dominance orientation, empathy and perceived threat in predicting prejudice of Turkish citizens toward Syrian immigrants*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kentlerde neden oldukları güvenlik riskleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 51-74. <https://doi.org/10.17065/huniibf.297796>
- Karataş, M. (2015). Türk yazılı basınında Suriyeli sığınmacılar ile halk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 112-151.
- Konda (2011). *Kürt Meselesinde Algı ve Beklentiler*. https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2017/02/2011_06_KONDA_Kurt_Meselesinde_Algı_ve_Beklentiler.pdf
- Koser-Akcapar, S. K. ve Simsek, D. (2018). The politics of Syrian refugees in Turkey: A question of inclusion and exclusion through citizenship. *Social Inclusion*, 6(1), 176-187. <https://doi.org/10.17645/si.v6i1.1323>
- Landis, J. R. ve Koch, G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33, 159-174. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Landmann, H., Gaschler, R. ve Rohmann, A. (2019). What is threatening about refugees? Identifying different types of threat and their associations with emotional responses and attitudes towards refugee migration. *European Journal of Social Psychology*, 49(7), 1401-1420. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2593>
- Moscovici, S. (1994). Three concepts: Minority, conflict, and behavioral style. S. Moscovici, A. Mucci-Faina ve A. Maass (Ed.), *Minority influence* içinde (s. 233-252). Nelson-Hall Publishers.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu*. ORSAM-TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne*, 4(8), 229-246. <https://doi.org/10.7816/nesne-04-08-04>
- Özdemir, F. ve Özkan, T. (2020). Türkiye'de ulusal kimlik inşası ve siyasi parti kimlikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(38), 525-563. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.591332>
- Saçan, S., Cizdan, G. ve Tabak, H. D. (2017). Aydın halkının Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Saraçoğlu, C. (2009). İzmirli orta sınıfta Kürt algısı: Mekân, sınıf ve kentsel yaşam. *Praksis*, 21(3), 17-46.
- Sezgin, D. ve Wall, M. A. (2005). Constructing the Kurds in the Turkish press: A case study of Hürriyet newspaper. *Media, Culture and Society*, 27(5), 787-798. <https://doi.org/10.1177/0163443705055735>
- Stangor, C., Sullivan, L. A. ve Ford, T. E. (1991). Affective and cognitive determinants of prejudice. *Social Cognition*, 9(4), 359-380. <https://doi.org/10.1521/soco.1991.9.4.359>
- Stephan, W. G., Renfro, C. L., Esses, V. M., Stephan, C. W. ve Martin, T. (2005). The effects of feeling threatened on attitudes toward immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.04.011>
- Stephan, W. G. ve Stephan, C. W. (1996). Predicting prejudice. *International Journal of Intercultural Relations*, 20(3-4), 409-426. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00026-0](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00026-0)
- Stephan, W. G. ve Stephan, C. W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. S. Oskamp (Ed.), *Reducing prejudice and discrimination* içinde (s. 23-45). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Stephan, W. G., Ybarra, O. ve Morrison, K. R. (2009). Intergroup threat theory. T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* içinde (s. 43-59). Psychology Press.

- Şahin, M. ve Eşici, H. (2020). Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenler ile Türklerin birlikte yaşam kültürü: Değerler, fırsatlar, engeller. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 72-99. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.647200>
- Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1-39. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.33.020182.000245>
- Tajfel, H., Billig, M., Bundy, R. ve Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology*, 1, 149-178. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420010202>
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). The social identity theory of intergroup behavior. S. Worchel ve W. G. Austin, (Ed.), *Psychology of intergroup relations* içinde (s. 33-47). Brooks/Cole Publishing Company.
- Taşdemir, N. (2018). Ulusal kimliğin sınırlarını tanımlama biçimleri ve Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 21, 3-18.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021). *Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler*. <https://www.goc.gov.tr/gecicikoruma5638>
- Uluğ, Ö., Odağ, Ö., Cohrs, J. ve Holtz, P. (2017). Understanding the Kurdish conflict through the eyes of Kurds and Turks. *International Journal of Conflict Management*, 28(4), 483-508. <https://doi.org/10.1037/pac0000485>
- UNHCR. (2021, Mart 15). *Syria Emergency*. <https://www.unhcr.org/syria-emergency.html>
- Yegen, M. (2009). "Prospective-Turks" or "Pseudo-Citizens": Kurds in Turkey. *Middle East Journal*, 4, 597-615. <https://doi.org/10.1353/mej.0.0096>